

**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

LIIKETALOUS

OPINNÄYTETYÖRAPORTTI

**YRITYKSEN KANNATTAVUUDEN
TARKASTELUA JA
TUNNUSLUKUJA**

Riitta Riikonen

Liiketalouden koulutusohjelma
maaliskuu 2008
Työn ohjaaja: Heli Leskinen

TAMPERE 2008

**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

LIIKETALOUS

Tekijä(t): Riitta Riikonen

Koulutusohjelma(t): Liiketalous

Opinnäytetyön nimi: Yrityksen kannattavuuden tarkastelua ja tunnuslukuja

Title in English: Profitability and Financial Ratios in a Company

**Työn valmistumis-
kuukausi ja -vuosi:** maaliskuu 2008

Työn ohjaaja: Heli Leskinen

Sivumäärä: 57

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aihe löytyi tekijän työpaikasta työnantajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella. Keskustelujen tuloksena nähtiin tärkeäksi selvittää yrityksen kannattavuuden kehitys suhteessa toimialaan. Aihe on ajankohtainen, sillä yritys on kasvanut voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. Kustannus- ja kannattavuuslaskentaa tukeva järjestelmäkehitys ei ole pysynyt kasvuvauhdissa mukana, joten kannattavuusseuranta ei ole aiemmin ollut kovin järjestelmällistä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella yrityksen kannattavuutta ja määritellä joitain tunnuslukuja, joita jatkossa tullaan seuraamaan. Työn ensisijaisena tavoitteena oli kartoittaa tälle toimialalle soveltuvia tunnuslukuja ja sitä kautta muodostaa pohjaa tulevaa taloudellista raportointia varten.

Työn tekemiseen on käytetty alan kirjallisuutta, internetistä ja yrityksestä saatavaa tietoa. Näitä on soveltavin osin käsitelty työn eri vaiheissa. Työn lopputuloksena saavutettiin kattava otos erilaisista tunnusluvuista ja niiden käyttömahdollisuuksista. Vertailu muihin toimialan yrityksiin antoi tietoa siitä, minkälaisessa tilanteessa yrityksen kannattavuus on.

Seuraavia askeleita yrityksen taloudellisessa seurannassa ja raportoinnissa on määritellä tavoitteita tunnusluvuille. Siten pystyy vertailemaan myös sitä, miten niiden saavuttamisessa on onnistuttu. Käytössä olevien ohjelmien nykyaikaistaminen tuo myös paljon uusia mahdollisuuksia seurata vielä paremmin, kuinka yrityksen tulos muodostuu ja missä kohtaa voidaan parantaa. Jatkossa voisi keskittyä asiakaskohtaisten tai projektikohtaisten kannattavuuksien tutkimiseen ja parantamiseen, sillä niiden kautta muodostuu koko yrityksen tulos.

Avainsanat: kannattavuus, maksuvalmius, tilinpäätösanalyysi, tunnusluvut, vakavaraisuus

Writer(s): Riitta Riikonen

Study programme(s): Business economics

Title of thesis Yrityksen kannattavuuden tarkastelua ja tunnuslukuja

Title in English: Profitability and Financial Ratios in a Company

Month and year of completion: march 2008

Supervisor: Heli Leskinen **Number of pages:** 57

ABSTRACT

Financial ratio analysis is one of the most important methods in evaluating the financial condition and profitability of a company. Despite the advantages of this method it is not in common use in many smaller companies. The current employer of the writer is one of those companies in which the systematic financial ratio and profitability analysis is not been considered necessary because the relatively small size of the company. However, the company is now growing very fast and more efficient methods in gathering and analysing financial information are needed. The purpose of this thesis is to study the development of profitability of the company as well as select the financial ratios which will properly measure the financial condition of the company in the field of engineering. In addition, the goal of this thesis was to create a proper and systematic routine in gathering, analysing and reporting financial information.

The goals mentioned above were well achieved and as a result several proper financial ratios and their usage in the financial analysis of the company are described. The profitability of the company is determined as well and compared with other companies in the same field. This study is based on literature and financial information such as financial statements of the company.

The next step of the project is to set target values for selected financial ratios and compare them with the values achieved. Modernisation of current computer programs would drastically improve this financial analysis and documentation. Consequently, profitability of a single project or a customer could be studied. Improvements in analyzing the financial information will also increase profitability of the company because the financial condition can be studied more detailed.

Key words: analysis of financial statements, capital adequacy, key ratios, liquidity, profitability

Sisällysluettelo

SISÄLLYSLUETTELO	4
1 JOHDANTO	5
2 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY	6
2.1 YRITYS	6
2.2 PALVELUT JA TUOTTEET	6
2.3 ASIAKKAAT	7
2.4 YRITYKSEN PÄÄTÖKSENTEKOON VAIKUTTAVAT JÄRJESTELMÄT	7
2.5 YRITYKSEN TOIMINTATAPA KÄYTÄNNÖSSÄ	9
3. TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUKUANALYYSI	10
3.1 TILINPÄÄTÖSTIETOJEN OIKAISUT.....	10
3.2 OIKAISTU TULOSLASKELMA	11
3.3 OIKAISTU TASE.....	14
4 YRITYKSEN TERVEYSKOLMIO	19
4.1 KANNATTAVUUS	20
4.2 MAKSUVALMIUS	21
4.3 VAKAVARAISUUS	22
5 TUNNUSLUKUJA	24
5.1 KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUKUJA	24
5.2 MAKSUVALMIUDEN TUNNUSLUKUJA.....	33
5.3 VAKAVARAISUUDEN TUNNUSLUKUJA	42
6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	48
LÄHTEET	50
LIITTEET	51

1 Johdanto

Opinnäytetyön kohteena on yritys, jossa olen ollut työssä vuoden 2006 syyskuusta alkaen. Kohdeyritys on pitkään ollut melko pieni ja on nyt voimakkaasti kasvamassa. Oikeastaan juuri yrityksen koon vuoksi, ei tunnuslukuja ole aiemmin käytetty ja seurattu kovinkaan tarkkaan.

Tämän opinnäytetyön on tarkoitus palvella käytännön työtehtävissäkin. Yrityksen hallitus haluaa kuukausittain tietoa yrityksen tilanteesta ja mihin suuntaan ollaan menossa. Tarkoituksena on soveltaa oppimaani tietoa yritykseen. Pyrkimyksenä on tarkastella yrityksen kannattavuutta, ja miettiä millaisia tunnuslukuja yrityksestä voisi laskea päätöksenteon tueksi. Samalla pyrin selvittämään missä suhteessa tunnusluvut ovat toimialaan verrattuna.

Laatimalla tilinpäätös ja siitä saatu tuloslaskelma ja tase eivät vielä paljoa kerro, miten yrityksellä on todellisuudessa mennyt. Jos kerrotaan, että yrityksen liikevaihto on vaikkapa 2 miljoonaa euroa, tai että yrityksen liikevoitto on 1,5 miljoonaa euroa, se ei vielä kerro, onko yritys menestynyt hyvin vai huonosti. Tarvitaan lisätietoa ja vertailua. Tilinpäätösanalyysin avulla voidaan suorittaa niin sanottua tilinpäätöksen arvostelua ja tutkia, millainen yrityksen tulos on ollut.

Tilinpäätösanalyysin synonyymeinä voidaan käyttää yritysanalyysiä, tunnuslukuanalyysiä, tai yritystutkimusta. Tilinpäätösanalyysin avulla pyritään selvittämään yrityksen taloudellinen menestyminen. Tilinpäätösanalyysin tuottama tieto on yleensä kuvailevaa, selvittävää ja ennustavaa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on antaa omaan työpaikkaan sellaisia työvälineitä, joilla pystytään helposti jatkossa analysoimaan yrityksen tilaa, vertailemaan yrityksen tulosta saman toimialan tilastoihin ja mikä tärkeintä, pyritään ennakoimaan tulevaa.

Tilinpäätöksestä laskettavia tunnusluvut voidaan jakaa kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta mittaaviin tunnuslukuihin. Kussakin ryhmässä on suuri joukko erilaisia tunnuslukuja. Esittelen vain muutamia Suomessa yleisimmin käytössä olevia tunnuslukuja. Esimerkkilaskelmiakaan en tee kaikista esittelemistäni tunnusluvuista, vaan pyrin tekemään esimerkkilaskelmat vain sellaisista tunnusluvuista, jotka ovat Yritys X Oy:n kannalta merkityksellisiä. Tässä työssä tunnusluvut on laskettu oikaistun tuloslaskelman ja taseen mukaan.

Apuna tunnuslukujen analysoinnissa on ollut Finnvera Oyj:n tekemät tilinpäätösanalyysit yrityksen tilinpäätöksistä aikaisemmilta vuosilta. Olen käyttänyt myös tilastokeskuksen toimialavertailua apuna arvioidessani Yritys X Oy:n tunnuslukuja. Tilastoja oli tosin saatavilla vain vuoteen 2005 asti, sillä vuoden 2006 tilastot valmistuvat ja julkaistaan vasta huhtikuussa tänä vuonna.

2 Toimeksiantajan esittely

Tällä työllä ei ole varsinaista toimeksiantajaa, joten tässä esitellään opinnäytetyön kohdeyritys.

2.1 Yritys

Yritys X Oy on vuonna 1981 perustettu yritys. Se on pääasiassa elektroniikkasuunnitteluun keskittyvä insinööritoimisto. Yritys X Oy:n toimipiste sijaitsee Tampereella.

Viimeisen vuoden aikana on yrityksen työntekijämäärä ollut rajussa kasvussa ja sama suuntaus tulee olemaan myös jatkossa. Tällä hetkellä yritys työllistää noin 35 työntekijää. Työntekijämäärän kasvuvauhti viimeisen vuoden ajalta on ollut noin 75 prosenttia.

2.2 Palvelut ja tuotteet

Yritys tarjoaa muun muassa seuraavia palveluja:

- Elektroniikan tuotekehitys- ja laitesuunnittelupalvelut
- Automaation suunnittelu- ja projektitoteutuspalvelut
- Ohjelmistokehitys (sulautetut ja reaaliaikaiset järjestelmät)
- EMC –asiantuntijapalvelut.

Yrityksen tuotteet ovat pääasiassa suunnittelutyötä eli palvelua. Viime vuosien sovelluksiin ovat kuuluneet muun muassa seuraavat:

- Työstökoneiden ohjauslaitteet ja –järjestelmät
- Teollisuusautomaatiolaitteet ja –järjestelmät
- CAN -sovellukset liikkuvaan kalustoon
- Liikkuvien työkoneiden ohjausyksiköt
- Hakkurivirtalähteet
- Tutkasignaalin käsittely
- Videokuvan käsittely
- Tiedonsiirto sähkölinjoja pitkin
- Viivakoodin lukulaitteet
- Vedenalainen elektroniikka
- Piirikaavio- ja piirilevysuunnittelu.

Koska yritys keskittyy lähinnä suunnitteluun, ei sillä ole kovinkaan paljoa varsinaisia tuotteita myynnissä. Fyysisistä tuotteista voisi mainita vaikkapa MXC-6MN moniakseliohjaimen ja C2000-ohjausjärjestelmän.

2.3 Asiakkaat

Yrityksen toimiala ja toiminta on sen luonteista, ettei asiakkaita ole kovin montaa. Toimitettavat suunnittelupalvelut voivat olla hyvinkin laajoja ja kestävät useita vuosia. Asiakassuhteet ovat usein hyvin pitkäaikaisia.

2.4 Yrityksen päätöksentekoon vaikuttavat järjestelmät

Taloushallinto

Tällä hetkellä yrityksellä on taloushallinnossa käytössään melko vanha dos-pohjainen Oscar-soft. Siinä osasovelluksina käytetään kirjanpitoa, palkanlaskentaa, laskutusta, myyntireskontraa, ostoreskontraa ja kustannuslaskentaa (osittain).

Oscar on aikanaan ollut edelläkävijä ja hyvinkin monipuolinen ohjelma, mutta tämän päivän tarpeisiin se ei enää tahdo riittää. Ongelmia on muun muassa sähköisten laskujen lähettämisen ja vastaanottamisen kanssa.

Ohjelma ei myöskään toimi reaaliajassa, niin kuin nykyiset ohjelmat jo tekevät. Tässä ohjelmassa esimerkiksi ostolaskut syötetään ensin ostoreskontraan ja sieltä ne erillisten ajojen kautta lähetetään poimittavaksi kirjanpitoon. Laskuista ja niiden suorituksista on kummastakin tehtävä erilliset ajot ja kirjanpidon puolella sitten kummastakin erilliset ajot, joilla ne poimitaan kirjanpitoon mukaan. Tämä aiheuttaa ongelmia reaaliaikaisten tietojen saannissa muun muassa projektien kustannuksista ja tuloksista.

Työaikaseuranta

Työaikaseurantajärjestelmänä on yrityksen oma suunnittelema Diary. Diaryyn työntekijät syöttävät kukin tuntinsa ja päivän mittaan tekemänsä projektit ja työtehtävät. Diaryyn voidaan kyllä syöttää tietoa, mutta tulosteita ei kaikista syötetyistä tiedoista saa.

Diaryn tulosteita käytetään lähinnä asiakaslaskutuksen pohjana. Tulosteista selviää, paljonko millekin projektille on kuukauden aikana kertynyt tunteja ja mitä työtehtäviä on tehty.

Tulosteiden pohjalta lasketaan myös palkat, mutta niiden informatiivinen arvo ei palvele kovin hyvin palkanlaskentaa. (Liite 1 ja 2)

Kassanhallinta ja pankkiohjelma

Kassanhallintaa seurataan erillisellä Excell-taulukolla, jota päivittäin päivitetään koko ajan. Taulukossa on arviointi ja toteutuma sarakkeet jokaiselle vuoden viikolle. Tulopuolella on jokainen asiakas ja niiden

jokainen projekti erikseen mainittu. Menopuolella suurimpia eriteltyjä rivejä ovat ostot, palkat, lainanlyhennykset, arvonlisävero, ennakonpidätys ja vuokrat. Viikoittain arvioidaan tulot ja menot sekä käytettävissä oleva rahamäärä viikon lopussa, samoin tehdään toteutuman kanssa eli näin pyritään ennustamaan tulevaa kassantilannetta. (Liite 3)

Yrityksessä ei ole erillistä pankkiohjelmistoa käytössä, vaan maksuliikennettä hoidetaan jokaisen pankin omilla verkkotunnuksilla. Erillisellä pankkiohjelmalla toki voitaisiin hallinnoida kaikkia pankkeja ja tilejä samalla ohjelmalla ja siten tehostaa maksuliikenteen hallintaa.

Kustannuslaskenta

Oscarissa on olemassa kustannuslaskentaosio, mutta se ei palvele yrityksen tarpeita, eikä siitä saada tarvittavia tietoja niin kuin pitäisi. Kustannuslaskentaosio on osa kirjanpito-ohjelmaa.

Kirjanpidossa kerätään kaikki projektiin tulevat tulot ja kustannukset ja niistä saadaan tulostettua niin sanottu projektin pääkirja. Projektin pääkirja kyllä näyttää projektin tuloksen eli sen, onko tulos positiivinen vai negatiivinen. Mitään tunnuslukuja ei järjestelmästä saa.

Projektin pääkirja on kuten pääkirja yleensä, eli siinä on tililuettelon mukaisesti tileittäin tulot ja menot eriteltyinä. Muuttuvia tai kiinteitä kuluja ei siinä ole erikseen eroteltu, ja tämän vuoksi siinä ei ole laskettu mitään katteitakaan.

Ongelmana on myös se, että projektin pääkirjaan kirjautuu vain projektinumerolle kirjatut tapahtumat, mutta kaikki yleiset kulut jäävät sen ulkopuolelle. Ongelmien vuoksi kustannuslaskentaa on tehty myös erillisellä Excell-taulukolla. (Liite 4)

Excell-taulukon tarkoituksena saada myös katetietoja selville. Muuttuvat kulut on saatu projektin pääkirjasta. Kiinteiden kulujen osuus on tietty prosentuaalinen osuus palkkakustannuksista. Tällä hetkellä laskennassa on käytetty 30 prosenttia. Excell-taulukossa jokaisella projektilla on oma välilehtensä, ja näistä on sitten koottu kokoomataulukko asiakkaittain.

Yrityksen ollessa vielä suhteellisen pieni asioiden hallinta onnistuu helposti esimerkiksi tällaisilla Excell-taulukoilla. Yrityksen kasvun myötä tietomäärä kuitenkin kasvaa. Tarvitaan enemmän suunnittelua, organisointia ja samalla myös sisäisen laskennan merkitys kasvaa. Päätöksenteon ja tulevaisuuden ennakoinnin tueksi tarvitaan tarkempaa tietoa projekti- ja asiakaskohtaisesta laskennasta. Tämä edellyttää monipuolisia, nykyaikaisia, ja toimivia ohjelmia.

2.5 Yrityksen toimintatapa käytännössä

Yritys X Oy:n toiminta perustuu projekteihin eli lähes kaikki mitä tehdään tapahtuu projektimuodossa.

Projektin koodi muodostetaan asiakkaan nimestä johdetuista kahdesta kirjaimesta, vuosiluvun kahdesta viimeisestä numerosta ja viikon järjestysnumerosta kaksinumeroisena, esimerkiksi FX0735. Tätä koodia käytetään diaryssä, kirjanpidossa, palkanlaskennassa, laskutuksessa, kassanseurannassa ja kustannuslaskennassa.

Yritys X Oy:n toiminta on pääsääntöisesti jakautunut elektroniikka- ja automaatiopuoleen. Kummallakin puolella on oma toimialajohtajansa, jotka seuraavat oman alansa projekteja, niiden etenemistä ja resursseja.

Projekteja on yhtä aikaa monia käynnissä ja niitä ohjaavat projektipäälliköt. Projekteissa työskentelee eri osaamisalan useita henkilöitä yhtä aikaa ja sama henkilö voi olla päivittäin useammassa projektissa mukana.

3. Tilinpäätöksen tunnuslukuanalyysi

Esimerkiksi sanomalehdissä on usein yrityksiä koskevia arviointeja, jotka perustuvat Suomessa yleisimmin tunnuslukuanalyysiin, tosin yleensä puhutaan tilinpäätösanalyysistä. Tunnusluvut ovat tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka on kehitetty mittaamaan yrityksen taloudellista suorituskykyä. Tilinpäätöksen perusteella laskettavat tunnusluvut jaetaan tyypillisesti kolmeen ryhmään: kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin. Vakavaraisuuden tunnuslukuja kutsutaan joskus rahoituksen tai rahoitusrakenteen tunnusluvuiksi ja maksuvalmiuden tunnuslukuja puolestaan likviditeetin tunnusluvuiksi. (Niskanen & Niskanen 2003: 110.)

Tilinpäätöksestä laskettavien tunnuslukujen lisäksi on olemassa joukko kassavirtalaskelmiin perustuvia tunnuslukuja ja osakekohtaisia tunnuslukuja (Niskanen & Niskanen 2003: 110).

”Tunnuslukujen tulkintaa voidaan tehdä useammasta suunnasta. Tunnuslukujen tulkinnan lähtökohtana voi olla sen absoluuttinen arvo, muutos ja muutoksen suunta, toimialan ja kilpailijoiden tunnusluvut tai asetetut tavoitteet.” (Salmi 2005: 101-102.)

Kuten yleensä analyttiset mallit, niin tilinpäätösanalyysikin pyrkii kuvaamaan todellisuutta. Tarkoituksena on helpottaa tärkeiden kysymysten tekemistä. Liiketoimintojen ja liiketoimintojen johdon tehtävänä on löytää vastauksia näihin kysymyksiin. (Salmi 2005: 101.)

Kun analysoidaan tilinpäätöstä on muistettava, että tilinpäätöksen laatija on voinut lain puitteissa järjestää tuloslaskelmaa ja tasetta haluamaansa suuntaan, niinpä näitä tietoja täytyy oikaista ensin.

Jotta voidaan laskea tunnuslukuja Yritys X Oy:lle ja saadaan työvälineitä yritysten väliseen vertailuun toimialan sisällä, on tämän työn kannalta oleellista oikaista Yritys X Oy:n tilinpäätöstietoja. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan käsitellä tilinpäätös-oikaisun tekemistä yksityiskohtaisesti kohta kohdalta, sillä se ei ole tämän opinnäytetyön tarkoitus. Tässä yhteydessä ei myöskään ole esitetty Yritys X Oy:n virallista tuloslaskelmaa ja tasetta, joiden pohjalta oikaistu tuloslaskelma ja tase on laadittu.

3.1 Tilinpäätöstietojen oikaisut

Yritysten oli 1990-luvun loppupuolella siirryttävä käyttämään uusia tuloslaskelman ja taseen kaavoja. Näin ollen esimerkiksi tuloslaskelmakaavasta ei enää saada suoraan myynti- tai käyttökatetta. Kun tilinpäätöksestä aletaan laskea tunnuslukuja, tulee tuloslaskelmaa ja

tasetta oikaista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi poistojen vähennysjärjestys muuttuu.

Yritystutkimusneuvottelukunta on laatinut ohjeistusta tilinpäätöksen analysointia varten ja monet tilinpäätösanalyysijä suorittavat tahot ovat omaksuneet nämä ohjeistukset standardeiksi. Muun muassa Finnvera Oyj kerää vuosittain yritysten tilinpäätöstietoja ja laatii niistä tilinpäätösanalyysin sekä joitain tunnuslukuja.

Tarkoituksena on siis tehdä tilinpäätöstiedot vertailukelpoiksi, kun oikaistaan tuloslaskelman ja taseen kirjauksia.

3.2 Oikaistu tuloslaskelma

Tuloslaskelman oikaisulla pyritään saamaan selville tulos, joka mahdollisimman hyvin vastaa säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulosta (Salmi 2005: 109).

Seuraavassa tuloslaskelmalle yleisesti käytössä oleva oikaisukaava:

LIKEVAIHTO

+ Liiketoiminnan muut tuotot

LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ

- Aine- ja tarvikekäyttö

- Ulkopuoliset palvelut

- Henkilöstökulut

- Laskennallinen palkkorjaus

- Liiketoiminnan muut kulut

+/- Valmisteveraston lisäys/vähennys

KÄYTTÖKATE

- Suunnitelman mukaiset poistot

- Arvon alentumiset

LIKETULOS

+ Tuotot osuuksista ja sijoituksista

+ Muut korko- ja rahoitustuotot

- Korkokulut ja muut rahoituskulut

+/- Kurssierot

- Sijoitusten arvonalentumiset

- Välittömät verot

NETTOTULOS

+/- Satunnaiset tuotot/kulut

KOKONAISTULOS

-/+ Tuloksen oikaisuerät yhteensä

TILIKAUDEN TULOS

Tätä oikaisukaavaa on käytetty Yritys X Oy:n tuloslaskelman oikaisemisessa. Seuraavassa joitain, merkittävimpiä eroja virallisen tuloslaskelman ja oikaistun tuloslaskelman välillä Yritys X Oy:n kohdalla:

- Virallisessa tuloslaskelmassa valmistevaraston lisäys/vähennys on jo mukana liiketoiminnan tuotot yhteensä kohdassa. Oikaistussa tuloslaskelmassa se tulee vasta tämän jälkeen, eli on vasta käyttökatteessa mukana.
- Virallisessa tuloslaskelmassa poistot vähennetään ennen käyttökattetta. Oikaistussa tuloslaskelmassa poistot vähennetään vasta kun käyttökate on jo saatu. Näin päästään liiketulokseen.
- Virallisessa tuloslaskelmassa välittömät verot on viimeinen erä joka vähennetään, mutta oikaistussa tuloslaskelmassa välittömät verot on vähentävänä eränä jo ennen nettotulosta.
- Satunnaiset tuotot/kulut ovat virallisessa tuloslaskelmassa mukana ennen välittömiä veroja, eli ne ovat laskennassa mukana jo yhteensä rivillä ”Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja”. Oikaistussa tuloslaskelmassa järjestys on toinen, eli verot lasketaan mukaan ennen nettotulosta ja vasta sen jälkeen lasketaan satunnaiset tuotot/kulut.

Virallisen ja oikaistun tuloslaskelman erot voivat olla hyvinkin suuria, riippuen yrityksistä. Tässä yhteydessä on huomioitu vain niitä kohtia, jotka muuttuivat Yritys X Oy:n kohdalla. Tässä ei ole selvitetty kokonaisuudessaan sitä, mitä kaikkia eriä yleisesti tulee huomioida kun tuloslaskelma oikaistaan. Esimerkiksi arvonalentumisia ei Yritys X Oy:llä ollut, joten sitä ei nyt ole selostettu tarkemmin.

Seuraavassa Yritys X Oy:n oikaistu tuloslaskelma:

OIKAISTU TULOSLASKELMA

	vuosi 2006	vuosi 2007
	(1000 €)	(1000 €)
LIKEVAIHTO	1508	2371
+ Liiketoiminnan muut tuotot	1	1
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHT.	1509	2372
- Aine- ja tarvikekäyttö	-58	-156
- Ulkopuoliset palvelut	-108	-190
- Henkilöstökulut	-930	-1293
- Laskennallinen palkkorjaus	0	0
- Liiketoiminnan muut kulut	-226	-250
+/- Valmisteveraston lisäys/vähennys	-126	-101
KÄYTTÖKATE	61	382
- Suunnitelman mukaiset poistot	-44	-362
- Arvonalentumiset	0	0
LIKETULOS	17	20
+ Tuotot osuuksista ja sijoituksista	0	0
+ Muut korko- ja rahoitustuotot	0	1
- Korkokulut ja muut rahoituskulut	-14	-10
+/- Kurssierot	0	0
- Sijoitusten arvonalentumiset	0	0
- Välittömät verot	-1	-4
NETTOTULOS	2	7
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	0	2
KOKONAISTULOS	2	9
-/+ Tuloksen oikaisuerät yhteensä	0	0
TILIKAUDEN TULOS	2	9

3.3 Oikaistu tase

Kun tasetta oikaistaan, sen tarkoituksena on eliminoida sellaiset vastaavien erät, joilla ei todellisuudessa ole tulontuottamiskykyä eli omaisuusarvoa. Samoin on tarkoitus merkitä näkyville sellainen varallisuus, joka on olennaista eikä sitä silti ole merkitty taseeseen. Myös taseessa näkymättömät velat merkitään oikaistuun taseeseen. Omaa pääomaa korjataan varojen ja velkojen nettokirjauksella eli oma pääoma kasvaa, mikäli todellinen varallisuus lisääntyy tai päinvastoin. (Salmi 2005: 117.)

Yritystutkimusneuvottelukunnan suositus taseen vastaavaa puolen oikaisuksi:

PYSYVÄT VASTAAVAT

- Tutkimusmenot
- Kehittämismenot
- Liikearvo
- Muut aineettomat hyödykkeet

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

- Maa- ja vesialueet
- Rakennukset ja rakennelmat
- Koneet ja kalusto
- Muut aineelliset hyödykkeet

AINEELLISET HYÖDYKKEET

- Sisäiset osakkeet
- Muut osakkeet ja osuudet
- Sisäiset saamiset
- Muut saamiset ja sijoitukset

SIOITUKSET JA PITKÄAIKAISET SAAMISET

Laskennallinen verosaaminen

Leasingvastuukanta

PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ

VAIHTUVAT VASTAAVAT

- Aineet ja tarvikkeet
- Keskeneräiset tuotteet
- Valmiit tuotteet
- Muu vaihto-omaisuus

VAIHTO-OMAISUUS

- Myyntisaamiset
- Sisäiset myyntisaamiset
- Muut sisäiset saamiset
- Muut saamiset

LYHYTAIKAISET SAAMISET

RAHAT JA RAHOITUSARVOPAPERIT

RAHOITUSOMAISUUS

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ

VASTAAVAA YHTEENSÄ

Seuraavassa taseen vastaavaa puoli Yritys X Oy:n luvuilla.

	Vuosi 2006 (1000 €)	Vuosi 2007 (1000 €)
OIKAISTU TASE VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Tutkimusmenot	0	0
Kehittämismenot	0	0
Liikearvo	0	0
Muut aineettomat hyödykkeet	346	16
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	346	16
Maa- ja vesialueet	0	0
Rakennukset ja rakennelmat	0	0
Koneet ja kalusto	49	92
Muut aineelliset hyödykkeet	0	0
AINEELLISET HYÖDYKKEET	49	92
Sisäiset osakkeet	0	0
Muut osakkeet ja osuudet	0	0
Sisäiset saamiset	0	0
Muut saamiset ja sijoitukset	0	0
SIJOITUKS. JA PITKÄAIK. SAAM.YHT.	0	0
Laskennallinen verosaaminen	0	0
Leasingvastuukanta	5	5
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	400	113
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Aineet ja tarvikkeet	94	105
Keskeneräiset tuotteet	7	0
Valmiit tuotteet	119	32
Muu vaihto-omaisuus	36	29
VAIHTO-OMAIUUUS	256	166
Myyntisaamiset	358	545
Sisäiset myyntisaamiset	0	0
Muut sisäiset saamiset	0	0
Muut saamiset	62	51
LYHYTAIKAISET SAAMISET	420	596
RAHAT JA RAHOITUSARVOPAPERIT	2	188
RAHOITUSOMAIUUUS	422	784
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	678	950
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1078	1063

Kuten oikaistun tuloslaskelmankin kohdalla tässä ei ole yksityiskohtaisesti selostettu kaikkia eriä, joita voidaan oikaista. Tässä vain Yritys X Oy:tä koskevat asiat. Oikaistu tase verrattuna viralliseen taseeseen pysyi lähes samana. Vastaavaa puolen ainoa muutos oli leasingvastuukanta, jota ei virallisessa taseessa esiinny. Leasing rahoituksella hoidetaan yleensä koneiden ja laitteiden pitkäaikaista vuokrausta (Yritystutkimusneuvottelukunta 2001: 30). Leasingin määrä selviää tilinpäätöksen liitetiedoista, se ei ole virallisessa taseessa mukana.

Taseen vastattavaa puolen oikaisukaava on seuraava:

OMA PÄÄOMA

Osakepääoma/Peruspääoma

Rahastot

Muu oma pääoma

Kertyneet voittovarot

Tilikauden tulos

Pääomalainat

Poistoero ja varaukset

Oman pääoman oikaisut

OIKAISTU OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ

PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Pääomalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Eläkelainat

Saadut ennakot

Sisäiset velat

Muut pitkäaikaiset velat

PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ

Laskennallinen verovelka

Pakolliset varaukset

Leasingvastuukanta

LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Korolliset lyhytaikaiset velat

Saadut ennakot

Ostovelat

Sisäiset ostovelat

Muut sisäiset velat

Muut korottomat lyhytaikaiset velat

LYHYTAIKAINEN VIERASPÄÄOMA YHTEENSÄ

Oikaistu vieras pääoma yhteensä

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

Seuraavaksi Yritys X Oy:n oikaistu taseen vastattavaa puoli.

OIKAISTU TASE VASTATTAVAA

	Vuosi 2006 (1000 €)	Vuosi 2007 (1000 €)
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma/Peruspääoma	17	17
Rahastot	0	0
Muu oma pääoma	0	0
Kertyneet voittovarot	534	536
Tilikauden tulos	2	9
Pääomalainat	0	0
Poistoero ja varaukset	0	0
Oman pääoman oikaisut	0	0
OIKAISTU OMA PÄÄOMA	553	562
PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Pääomalainat	0	0
Lainat rahoituslaitoksilta	0	0
Eläkelainat	0	0
Saadut ennakot	0	0
Sisäiset velat	0	0
Muut pitkäaikaiset velat	26	8
PITKÄAIK. VIERAS PÄÄOMA YHT.	26	8
Laskennallinen verovelka	0	3
Pakolliset varaukset	0	0
Leasingvastuukanta	5	5
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Korolliset lyhytaikaiset velat	0	0
Saadut ennakot	0	0
Ostovelat	62	48
Sisäiset ostovelat	0	0
Muut sisäiset velat	0	0
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	432	437
LYHYTAIKA. VIERAS PÄÄOMA YHT.	494	485
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	525	498
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1078	1063

Samoin kuin Yritys X Oy:n oikaistun taseen vastaavaa puolellekin, niin tänne vastattavaa puolellekin lisättiin leasingvastuukanta. Virallisen taseen kaavassa ei myöskään ole laskennallista verovelkaa, joka on oikaistun taseen kaavassa. Tämä erä on siis lisätty, kun oikaisu on tehty. Muilta osin ei Yritys X Oy:n oikaistu tase eroa virallisesta taseesta.

”Tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan siis yrityksen kannattavuuden, rahoituksen ja taloudellisten toimintaedellytysten mittaamista ja kriittistä arviointia tilinpäätösinformaation pohjalta.” (Niskanen & Niskanen 2003:8.)

Niskanen ja Niskanen (2003) mukaan tilinpäätösanalyysin pyrkimyksinä ovat:

- tuloksen riittävyyden eli kannattavuuden arviointi ja kannattavuuden kehitykseen liittyvien riskien arviointi
- vakavaraisuuden arviointi eli pitkän aikavälin rahoitusrakenteen riskien tarkastelu
- maksuvalmiuden arvioinnilla pyritään selvittämään lyhyen eli alle vuoden aikavälin rahoituksen riskejä.

Suomessa yrityksiä koskeva arviointi perustuu yleisimmin tunnuslukuanalyysiin. Tunnusluvut on kehitetty mittaamaan yrityksen taloudellista suorituskykyä, joka koostuu kannattavuudesta, vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta. Tämän lisäksi voidaan tarkastella myös tehokkuutta mittaavia kiertonopeustunnuslukuja.

4 Yrityksen terveyskolmio

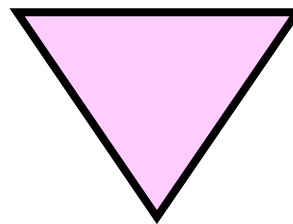
Yrityksellä on eri sidosryhmiä, jotka ovat kiinnostuneita yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja sen kehittymisestä. Osalle sidosryhmistä riittää vaikkapa vain kerran vuodessa saatu informaatio, mutta yrityksen johdon on tarpeen saada tietoa taloudellisesta tilanteesta ja sen kehittymisestä läpi koko tilikauden. Tuloslaskelmien ja taseiden antama informaatio absoluuttisina euromääräisinä lukuina ei välttämättä kerro koko totuutta yrityksen tilanteesta. Tarkastelun, ymmärrettävyyden ja vertailun vuoksi rahamääräiset luvut muutetaan usein suhdeluvuiksi eli toimintaa kuvaaviksi tunnusluvuiksi. Tunnuslukulaskelmat voidaan tehdä esimerkiksi kuukausittain ajettavien tuloslaskelman ja taseen pohjalta. Keskeisimmät tunnusluvut tarkastelevat yrityksen kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta.

Kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus muodostavat niin sanotun yrityksen terveyskolmion. Sen kärkinä ovat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Kolmio esitetään yleensä kannattavuuskärjellään seisovaksi. Seuraavassa kuviossa (Kuvio 1) selvennetään asiaa. (Alhola & Lauslahti 2000: 148.)

Tämä merkitsee, sitä että kannattavuus on yrityksen tärkein asia. Mutta myös sitä, että jos maksuvalmius tai vakavaraisuus pettää, kolmio voi keikahtaa jommallekummalle sivulle. Yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset ovatkin juuri niin vahvat, kuin sen heikoin lenkki on.

MAKSUVALMIUS

- * Tulorahoituksen riittävyys
- * Rahoituspuskuri

VAKAVARAISUUS

- * Pääomarakenne
- * Takaisinmaksukyky

KANNATTAVUUS

- * Koko pääoman kannattavuus
- * Oman pääoman kannattavuus

KASVU

- * Kasvun nopeus
- * Kasvun tasaisuus

Kuvio 1. Yrityksen terveyskolmio (Alhola & Lauslahti 2000: 148).

Kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat siis kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Suoritemarkkinoilta saatu kate kuvaa kannattavuutta, sillä jos kate on jatkuvasti hyvä, sillä on vastaavasti maksuvalmiutta parantava vaikutus. Jos tilanne on päinvastainen eli mikäli kate on heikko, se heikentää maksuvalmiutta. Jos maksuvalmius on huono, se taas heikentää vakavaraisuutta eli pääomarakennetta. Käytännössä se voi tarkoittaa sitä, että lyhytkestoinenkin toiminta rahoitetaan lainarahalla. Tämän tyyppinen toiminta heikentää taasen vakavaraisuutta. Lainan hintanahan on korko, niin silloin taas palataan kannattavuuteen. Korkokustannusten jatkuva kasvu nakertaa tasaisesti yrityksen kannattavuutta. Negatiivista syöksykierrettä kuvaa huono kannattavuus, joka syö maksuvalmiutta ja huono maksuvalmius syö edelleen vakavaraisuutta ja niin edelleen. Positiivinen kierre on päinvastainen. (Alhola & Lauslahti 2000: 155.)

4.1 Kannattavuus

Markkinataloudessa toimivan yrityksen kannattavuutta voidaan pitää toiminnan ydintavoitteena, mikä ei välttämättä aina tarkoita voiton maksimointia, vaikka siihen toki pyritään. Tietyn kannattavuustason saavuttaminen ja ylläpito on todettu välttämättömäksi yrityksen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi ja muiden tavoitteiden saavuttamiseksi. (Kinnunen, Leppiniemi, Martikainen & Virtanen 2000: 245.)

Mitä enemmän yritys tuottaa voittoa, sitä kannattavampaa yrityksen toiminta on. Mikäli tilanne olisi päinvastainen eli kulut olisivatkin tuottoja suuremmat yritys tuottaisi tappiota, tällöin toiminta olisi kannattamatonta. (Tomperi 2004: 16.)

Kannattavuus luo edellytykset toiminnan jatkuvuudelle, antaa yritykselle käyttövoiman. Ilman kannattavuutta eivät maksuvalmius ja vakavaraisuus ole turvattuja.

Käytännössä pelkkä tuottojen ja kustannusten erotuksen laskeminen ei riitä, vaan on otettava huomioon myös tuloksen tuottamiseen uhrattujen panostusten määrä. On siis kiinnitettävä huomiota siihen, minkälaisilla panostuksilla tulos on saatu aikaan eli on siis verrattava tulosta myös uhrauksiin. Toisaalta on määritettävä, mitä uhrauksia otetaan tarkastelussa mukaan eli on ratkaistava laajuusongelma. (Alhola & Lauslahti 2000: 50.)

Kannattavuus voidaan mitata toisaalta tuottojen ja kulujen erotuksena (absoluuttinen), toisaalta tuottojen suhteena käytettyyn panostukseen (suhteellinen). Erilaiset tuloslaskelmasta saatavat katteet ja rahoitustulos ovat absoluuttisia kannattavuuden tunnuslukuja. Erilaiset tuotto prosentit ovat taas tehdyn sijoituksen kannattavuudesta kertovia suhteellisen kannattavuuden tunnuslukuja. (Alhola & Lauslahti 2000: 50.)

Koska yritykset ovat usein hyvinkin eri kokoisia, ei absoluuttisilla luvuilla voida vertailla yrityksiä keskenään. Siksi pä lasketaankin usein suhteelliset kannattavuusluvut. Näin voidaan vertailla eri yrityksiä keskenään tai saman yrityksen eri vuosia keskenään.

Yrityksen kannattavuutta voidaan tarkastella myös muulla tavoin. Yksi lähestymistapa on aikajakso eli kannattavuutta tarkastellaan lyhyen ja pitkän aikavälin kannattavuudella. Lyhyen aikajakson kannattavuudesta puhutaan silloin, kun tarkastelujakso on vuosi tai sen alle. Kun aikajakso on kaksi – viisi vuotta puhutaan pitkän aikavälin kannattavuudesta. Lyhyen aikajakson kannattavuutta tarkastellessa käytetään yleensä absoluuttisia tunnuslukuja ja pitkän aikajakson tarkastelussa suhteellisia kannattavuuden tunnuslukuja. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 274.)

Kuten usein tilinpäätösanalyysissä, kannattavuusmittausta voidaan suorittaa vain koko yritystasolla ja samoin olen myös tässä työssä tarkastellut kannattavuuden tunnuslukuja. Muita vaihtoehtoja voisivat olla vaikkapa asiakaskohtaiset tai projektikohtaiset kannattavuuden tunnusluvut. Tällä hetkellä yrityksessä ei ole näin tarkalla tasolla tarpeeksi informaatiota, ja siksi olen rajoittanut tarkastelun yritystason tarkasteluun.

4.2 Maksuvalmius

Yrityksessä on silloin hyvä taloudellinen tilanne toteutunut, kun kolmion jokainen kulma on kunnossa. Vaikka taloudellinen elinvoimaisuus lepääkin kannattavuuden varassa, ei se yksin riitä. Vaikka yrityksellä ei ehkä tulorahoitus joka hetki riittäisikään, on sen selvittävä joka tapauksessa maksuistaan. Tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun yrityksen on ostettava tavaraa ennen kuin se alkaa saamaan myyntituloja. Jotta yrityksellä olisi hyvä maksuvalmius se edellyttää tulorahoituksen lisäksi hyvää ja riittävää rahoituspuskuria. Tämä tarkoittaa joko selvää rahaa tai omaisuutta, jonka voi helposti muuttaa rahaksi. (Viitala & Jylhä 2002: 149.)

Maksuvalmiuteen liittyy vielä se, että yrityksellä on kyky hoitaa kaikki maksunsa ajallaan ja edullisimmalla mahdollisella tavalla. Hyvästä maksuvalmiudesta kertoo se, että hyödynnetään kassa-alennukset ja sekkitalin limiitti on käyttämätön. Päinvastoin merkki huonosta maksuvalmiudesta on se, että maksut erääntyvät, maksetaan paljon yliaikakorkoja ja käytetään kallista lisärahoitusta. (Yritystutkimus neuvottelukunta 2001: 63.)

Maksuvalmius on yleensä kriittisin tekijöistä, sillä häiriöt siinä aiheuttavat yleensä ongelmia myös kannattavuudessa. Maksuhäiriöillä on taipumusta vahvistaa toisiaan, ne saavat ikään kuin lumipallon liikkeelle. Mikäli yrityksen maksuvalmius on kovin heikko, yritys voi kaatua nopeastikin, vaikka kannattavuus ja vakavaraisuus olisivat miten hyviä

tahansa. Maksuvalmiutta arvioidaan samoissa tilanteissa kun vakavaraisuutta ja kannattavuutta. Esimerkiksi silloin kun luodaan yhteistä laatujärjestelmää yhteistyöyrityksen kanssa tai valitaan tavarantoimittajaa olisi hyvä tarkastella kumppanin maksuvalmiuttakin.

”Maksuvalmius voi olla sekä dynaaminen että staattinen käsite” (Yritystutkimus neuvottelukunta 2001: 63). Dynaaminen maksuvalmius tarkoittaa sitä, että yritys saa juoksevasta toiminnastaan riittävästi tulorahoitusta juoksevien menojen katteeksi. Dynaamisuutta kuvaa yleensä tuloslaskelma. Staattinen maksuvalmius tarkoittaa taas sitä, että yrityksellä on riittävästi rahaa tai nopeasti likvidoitavia varoja maksujen kattamiseen. Sitä kuvaavat taseen niin sanotut nopeat erät. Staattinen maksuvalmius on periaatteessa rahoituspuskuri. (Alhola & Lauslahti 2000: 149.)

Rahoituksen riittävyyttä voidaan tarkastella myös eri näkökulmista. Voidaan ajatella, että investointeihin, lainanmaksuun ja korkojen maksuun käytetään ensisijaisesti tulorahoitusta. (Yritystutkimus neuvottelukunta 2001: 63.)

Jos yrityksellä on liian korkea maksuvalmius, se sitoo pääomaa huonosti tuottavaan kassareserviin. Silloin kannattaa miettiä sijoittaako rahaa johonkin muuhun tai muualle.

Maksuvalmiuteen vaikuttavat melko suorasti yrityksen asiakkailleen antamat myyntisaamisten maksuajat. Mikäli asiakkaalle annetaan pitkiä maksuaikoja ja toimittajilta saadaan hyvinkin lyhyitä maksuaikoja, voidaan olla tilanteessa, että kaikkiin maksuihin ei riitäkään rahaa. Toisaalta annetuilla maksuehdoilla voidaan myös ohjailta asiakkaiden laskun maksua eli annetaan vaikkapa 2 prosentin kassa-alennus ehdolla, että asiakas maksaa laskunsa 7 päivän aikana. Tällöin tosin menetetään 2 prosenttia sovitusta tulosta, mikäli asiakas käyttää alennuksen hyödykseen, mutta saadaan kuitenkin nopeammin itselle kassavarantoa tulevia maksuja varten.

Vaikka olen työskennellyt tämän opinnäytetyön kohdeyrityksessä vasta suhteellisen vähän aikaa on minulle muodostunut sellainen mielikuva, että yrityksen maksuvalmius olisi parantunut. Tämän vuoksi on mielenkiintoista nähdä, miltä maksuvalmiuden tunnusluvut kertovat asiasta.

4.3 Vakavaraisuus

Useimmat yritykset tarvitsevat oman pääoman lisäksi myös vierasta pääomaa eli lainaa, jotta voivat hankkia omaisuutta ja tarvittavia välineitä toiminnan kehittämiseen tai kasvuun. Tässä yhteydessä vakavaraisuus merkitsee sitä, ettei yritys velkaannu liiaksi, vaan pystyy huolehtimaan

vieraanpääoman aiheuttamista maksuista, kuten lainanlyhennyksistä ja koroista. (Viitala & Jylhä 2002: 149.)

Vakavaraisuudessa on kyse yrityksen mahdollisuudesta selviytyä taloudellisista velvoitteista pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuus on yhteydessä yrityksen senhetkiseen pääomarakenteeseen eli mitä suurempi osa yrityksen koko pääomasta on omaa pääomaa, sitä vakavaraisempi yritys on ja siten paremmat mahdollisuudet selviytyä taloudellisista kriiseistä. (Tomperi 2004: 97)

Vakavaraisuus on yrityksessä se pohja, jolla sen toiminta lepää. Pääomarakenne määrittelee yritykselle sen joustonvaran eli millaisia mahdollisuuksia sillä on kestää iskuja. Jos yrityksen vakavaraisuus on hyvä, yrityksellä on mahdollisuus tarpeen tullen reagoida nopeasti eli esimerkiksi käyttää tilannetta hyväkseen. Vakavaraisuutta arvioidaan muun muassa silloin, kun haetaan pankkilainaa, jakeluteitä tai myönnetään lyhyt- tai pitkäaikaista luottoa jollekin yritykselle. Yleisesti ottaen yrityksen vakavaraisuus kiinnostaa yleensä kaikkia yrityksen eri sidosryhmiä.

Vakavaraisuus ilmaisee siis vieraan ja oman pääoman osuuden koko pääomasta. Vakavaraisuus paljastaa velkaantumisen ja rahoitusrakenteen. Velkaantuminen lisää yritysriskiä ja liiallinen velkaantuminen voi nostaa yritysrisikin jopa liiankin korkealle. Mikäli velkaantumisaste on taas liian matala niin velan vipuvaikutuksen hyödyntäminen jää pois.

Velan vipuvaikutuksella tarkoitetaan sitä, että yritys rahoittaa liiketoimintaansa velalla ja maksaa siitä korkoa. Vipuvaikutuksessa velasta maksettava korko on alhaisempi kuin varsinainen pääoman tuotto, joka liiketoiminnasta tulee. Tällöin omistajat pystyvät saamaan yrityksestä suurempaa nimellistä tuottoa, kuin mitä itse liiketoiminta tuottaa.

Vakavaraisella yrityksellä on paljon omaa pääomaa suhteessa vieraaseen pääomaan. Tämä tarkoittaa sitä että, yrityksellä on riittävä oman pääoman puskuri, jonka varassa voidaan kestää huonommatkin ajat, vaikka tulorahoitus tilapäisesti vähenisi. (Viitala & Jylhä 2002: 149.)

Yritys X Oy:n kohdalla vakavaraisuudella on suuri merkitys juuri sen vuoksi, että yritys on voimakkaassa kasvussa. Yleisesti voidaan sanoa, että kasvava yritys tarvitsee usein lainaa ja mikäli yrityksen vakavaraisuus on hyvä, sillä on silloin paremmat mahdollisuudet lainansaantiin. Näin ollen mikäli tunnuslukujen mukaan Yritys X Oy:n vakavaraisuus osoittaa hyvää tasoa, lainansaantimahdollisuudetkin paranevat huomattavasti.

5 Tunnuslukuja

Erilaisia tunnuslukuja käytetään muun muassa analysoitaessa yrityksen menestymistä. Tunnuslukuja, jotka kuvaavat yrityksen toimintaa tai sen menestymistä on olemassa suuri määrä. Tilinpäätös kuvaa toteutuneen toiminnan lopputulosta. Tässä yhteydessä tarkastellaan sellaisia tunnuslukuja, joita saadaan tilinpäätösaineistosta suoraan tai ainakin melko helposti. Esiin nousee kolme asiakokonaisuutta: maksuvalmius, vakavaraisuus ja kannattavuus. Näiden avulla kuvataan usein myös yrityksen taloudellista suorituskykyä. (Alhola & Lauslahti 2005: 154.)

Yrityksen johdon miettiessä kannattavuustavoitteita, kannattaa ottaa huomioon seuraavia seikkoja:

- lyhyen ja pitkän ajanjakson kannattavuus
- absoluuttinen ja suhteellinen kannattavuus
- yrityksen toimiala
- asiakaskohtainen kannattavuus
- tuote- /palvelukohtainen kannattavuus.

5.1 Kannattavuuden tunnuslukuja

Kuten edellisen luvun 4.1 kappaleessa kerroin, kannattavuutta voidaan mitata toisaalta tuottojen ja kulujen erotuksena eli absoluuttisesti tai toisaalta tuottojen suhteena käytettyyn panostukseen eli suhteellisesti.

Myynti- ja käyttökate sisältyivät niin sanotun vanhan kirjanpitolainsäädännön mukaiseen viralliseen tuloslaskelmaan erillisinä katerivinä. Uudessa tuloslaskelmakaavassa kuluja ei enää jaeta muuttuviin ja kiinteisiin kuluihin, joten myynti- ja käyttökate ei näe suoraan tuloslaskelmasta. Sisäisessä laskennassa nämä katteet on hyvä selvittää mitattaessa yrityksen kannattavuutta. (Alhola & Lauslahti 2000: 137.)

Kun kannattavuutta tarkastellaan lyhyellä aikavälillä, kannattavuuden mittaamiseen soveltuvat muun muassa seuraavat tunnusluvut:

- absoluuttiset
 - myyntikate
 - käyttökate
 - liikevoitto
 - tilikauden voitto.
- suhteelliset
 - myyntikateprosentti
 - käyttökateprosentti
 - liikevoittoprosentti
 - liiketoiminnan tulosprosentti.

Pitkän aikavälin kannattavuuden tarkasteluun soveltuvat hyvin esimerkiksi seuraavat suhteellisen kannattavuuden tunnusluvut, kuten voittoprosentti tai sijoitetun pääoman tuottoprosentti = ROI. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 278.)

Myyntikate ja myyntikateprosentti

Myyntikate kertoo kuinka paljon myyntituotoista on jäänyt jäljelle, kun siitä vähennetään muuttuvat kulut. Tämä tunnusluku on yleensä kauppaliikkeille tärkeä.

Se siis lasketaan seuraavasti:

Liikevaihto – Muuttuvat kustannukset = Myyntikate

Suhteellinen myyntikate eli myyntikateprosentti saadaan:

$$\text{Myyntikate -\%} = \frac{\text{Myyntikate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunta suosittelee, että myyntikate selvitetään siten, että liikevaihdosta vähennetään tavarastot oikaistuna varaston muutoksella eli seuraavasti:

$$\begin{array}{l} \text{Liikevaihto} \\ \text{./. Ostot tilikauden aikana} \\ \text{./. Alkuvarasto} \\ \text{+Loppuvarasto} \\ \hline \text{= Myyntikate} \end{array}$$

Myyntikateprosentti on hyvä tunnusluku silloin, kun tarkastellaan oman yrityksen kehitystä tai vertaillaan samaan toimialaan kuuluvia yrityksiä keskenään. (Alhola & Lauslahti 2000: 138.)

Myyntikate tai myyntikateprosentti ei ole Yritys X Oy:n kohdalla kovin tärkeä tunnusluku. Siksi olen esitellyt näiden laskentatavat vain teoreettisesti, enkä laskenut niitä Yritys X Oy:n luvuilla. Yritys X Oy:lle tärkeämpiä ovat käyttökate ja käyttökateprosentti.

Käyttökate ja käyttökateprosentti

Käyttökate ja käyttökateprosentti ovat hyviä tunnuslukuja kun tarkastellaan lyhyttä ajanjaksoa. Euromääräisenä käyttökate kertoo tuottojen ylijäämän toimintakustannusten vähentämisen jälkeen. Eli se tarkoittaa sitä, että myyntituotoista vähennetään myyntiä vastaavat tavaraostot, muuttuvat ja kiinteät palkat sosiaalikulunnuksineen, vuokrat ja muut kiinteät kustannukset, kuten esimerkiksi hallinto-, tele- ja markkinointikulunnukset. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 276.)

Käyttökate saadaan kun myyntikatteesta vähennetään kiinteät kustannukset. Nykyisestä tuloslaskelmakaavasta käyttökate saadaan, kun liikevoittoon lisätään poistot ja arvonalentumiset. Tämä saatu tunnusluku kertoo sen, kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta on jäänyt jäljelle katetta, kun siitä on vähennetty sekä muuttuvat että kiinteät kulut. (Alhola & Lauslahti 2000: 138-139.)

Liikevaihto

./. Muuttuvat kustannukset

=Myyntikate

./. Kiinteät kustannukset

= Käyttökate

Käyttökateprosentti saadaan, kun käyttökate suhteutetaan liikevaihtoon eli:

$$\text{Käyttökate- \%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Kun vertaillaan eri toimialoja keskenään on käyttökateprosentti käyttökelpoisempi kuin myyntikateprosentti. Käyttökateprosenttikaan ei tosin kerro koko totuutta, sillä jos esimerkiksi toinen yritys ostaa tuotantovälineensä ja toinen käyttää leasingia eli vuokraa ne saadaan aivan eri käyttökateprosentit. Vuokrat ovat mukana käyttökatteessa, mutta yritys omistaa tuotantovälineet, niistä tehdään poistoja. Samalla niistä yleensä aiheutuu korkokuluja. Poistot ja korot eivät ole käyttökatteessa mukana, joten verrattaessa samanlaiseen yritykseen, joka vuokraa koneensa saadaan eri tunnusluvut. Sellainen yritys joka investoi voimakkaasti saa paremmat käyttökateprosentit. (Alhola & Lauslahti 2000: 139.)

Yritystutkimusneuvottelukunta on antanut suuntaa antavat vaihteluvälit käyttökateprosentille eri aloilla:

- työvaltainen teollisuus 8 - 15 %
- pääomavaltainen teollisuus 20 – 30 %
- kauppa 3 – 6 %
- majoitus ja ravitsemusala 8 - 10 %.

Oikaistu tuloslaskelma näyttää suoraan käyttökateen ja Yritys X Oy:n osalla käyttökate oli 61 000 € vuonna 2006 ja 382 000 € vuonna 2007. Tämä osoittaa, että Yritys X Oy:n käyttökate on noussut huomattavasti. Se on merkki liiketoiminnan kannattavuudesta ja tehokkuudesta. Korkea käyttökate voi myös viestiä hyvästä hinnoitteluvoimasta.

Yritys X Oy:n käyttökateprosentti on seuraava:

$$\begin{array}{r} \text{v.2006} \quad \frac{61}{1508} \times 100 = 4,0 \% \\ \\ \text{v.2007} \quad \frac{382}{2371} \times 100 = 16,1 \% \end{array}$$

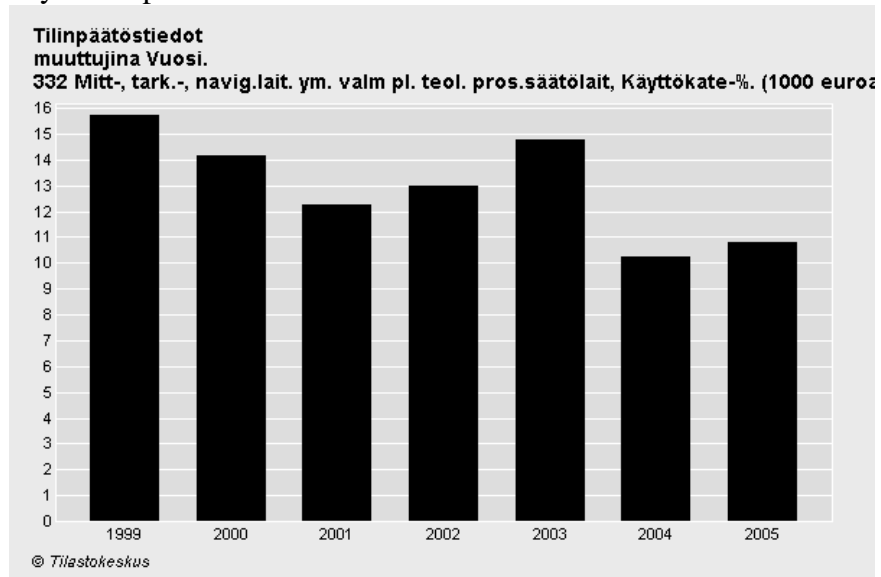
Yritys X Oy on ollut vuoden aikana voimakkaassa kasvussa. Tämän johdosta henkilöstömäärä on lisääntynyt ja sitä kautta myös henkilöstökulut, samoin on käynyt aine-/tarvikekäytön kanssa. Nämä menoerät ovat nousseet eniten kasvun myötä. Toisaalta samalla, kun menot ovat nousseet on myös liikevaihto lisääntynyt. Se on lisääntynyt suhteessa enemmän kuin menot. Tämä on syy siihen, miksi käyttökateprosentti on parantunut huomattavasti.

Yritys X Oy kuuluu näistä työvaltaiseen teollisuuden alaan, eli suositeltava käyttökate tulisi olla 8 – 15 prosentin välillä. Kuten huomataan, on vuoden 2006 käyttökateprosentti alle tuon suosituksen ja vuoden 2007 käyttökateprosentti taas yli, eli lyhyen aikavälin kannattavuus on parantunut selvästi.

Finnvera Oyj on luokitellut Yritys X O:n tällä hetkellä toimialaluokkaan ”33200 Mittaus-, tarkastus-, navigointilaitteiden ynnä muiden valmistus poisluettuna teollisuuden prosessin säätölaitteet”. Tämän vuoksi käytän tässä opinnäytetyössä toimialaluokan 33200 tilastokeskuksen vertailutietoja.

Tilastokeskuksen mukaan vuosina 1999-2005 toimialan käyttökateprosentti on vaihdellut 15,7 - 10,8 prosentin välillä. Kuten

edellinen laskelma osoittaa on Yritys X Oy:n käyttökateprosentti noussut huomattavasti ja on nyt jopa toimialatilastojen yläpuolella. Seuraavassa kuviossa (Kuvio 2) tilastokeskuksen toimialalle laatima pylväskuvio käyttökateprosentin muutoksista vuosina 1999-2005.

Kuvio 2. Käyttökateprosentti pylväsdiagrammina (Tilastokeskus).

Voittoprosentti

Liikevoitto (-tappio) kertoo kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Tämä on nykyisen tuloslaskelman ensimmäinen välitulos. Yleisempi tunnusluku on se, jossa liiketulos (joko voitto tai tappio) suhteutetaan liikevaihtoon. Tämä tunnusluku on pätevä, kun seurataan oman yrityksen kehitystä tai verrataan sitä saman toimialan yrityksiin. (Alhola & Lauslahti 2000: 140.)

$$\text{Voittoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yrityksen X Oy voittoprosentti oli:

vuonna 2006:

$$\frac{17}{1508} \times 100 = 1,1 \%$$

1508

vuonna 2007:

$$\frac{20}{2371} \times 100 \% = 0,8 \%$$

2371

Tätä tunnuslukua voidaan käyttää kuten käyttökateprosenttia mittaamaan yrityksen liiketoiminnan menestystä. Se ottaa kuitenkin paremmin huomioon toimialojen väliset erot.

Ohjearvoiksi on annettu:

- yli 10 % = hyvä
- 5-10 % = tyydyttävä
- alle 5 % = heikko.

Liikevoitto on ensimmäinen virallisen tuloslaskelman katearvo. Jos liikevoitto suhteutetaan liikevaihtoon saadaan liikevoittoprosentti. Tässä yhteydessä laskin voittoprosentin juuri liikevoitosta. Kuten laskelmista selviää on Yritys X Oy:n voittoprosentti heikentynyt hieman vuoden aikana. Voittoprosentin mukaan yritys on menestynyt heikosti. Voittoprosentin laskentaa varten on siis otettava kantaa siihen, mistä tuloksesta voittoprosentti on laskettu eli mitä kaikkia eriä on vähennetty.

Kun liiketuloksesta lasketaan voittoprosentti siinä ovat jo mukana poistot. Yritys X Oy:n voittoprosentin laskentaa vaikuttaa poistojen määrä. Yritys X Oy:ssä on vuoden 2007 tilinpäätöksessä poistettu kokonaan tiettyjä kehitysmenoja eli poistoja on tehty enemmän kuin edellisenä vuonna. Mikäli poistoja ei tehdä näin suurina saadaan voittoprosenttia nostettua.

Tilinpäätöstä laadittaessa on otettava kantaa siihen, millainen tulos halutaan. Mikäli halutaan mahdollisimman pieni tulos, lisätään poistojen määrää siinä suhteessa kun on mahdollista. Jos taas halutaan hyvä liikevoittoprosentti, poistoja kannattaa tehdä mahdollisimman vähän, jolloin liiketulos on korkea. Tästä voi olla etua silloin jos yritys tietää, että tulee tarvitsemaan lähitulevaisuudessa lainaa vaikkapa kasvua varten. Lainaa on helpompi saada, mikäli näyttää, että yrityksen liikevoittoprosentti on ollut hyvä.

Pääoman tuottoaste = ROI (Return on Invest)

”ROI-tunnusluku sopii parhaiten käytettäväksi yrityksissä, joissa oma ja vieras pääoma ovat lähes tasapainossa” (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 280).

Pääoman tuottoaste on yksi maailman käytetyimmistä yritystoiminnan ohjauslukuista. Se on otettu alun perin käyttöön vuonna 1919 Yhdysvaltalaisessa Dupont -yhtymässä ja Suomessa sitä alettiin käyttää 1960-luvulla. (Alhola & Lauslahti 2000: 140.)

Pääoman tuottoaste on lukuisia muunnoksia. Kuka tietoa tarvitsee ja minkä pääoman (oma vai koko pääoma) tuottoa tarkastellaan,

vaikuttaa siihen, mitä pääoman tuotto prosenttia käytetään. Usein tarkastellaan oman pääoman tai sijoitetun pääoman tuottoastetta. Lisäksi se, minkä tasoisesta tuloksesta tunnuslukua lasketaan, vaikuttaa saatuun arvoon. (Alhola & Lauslahti 2005: 166.)

Perusmuodossaan pääoman tuotto prosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Voitto}}{\text{Pääoma}} \times 100$$

Tällä kaavalla saadaan selville yrityksen kykyä tuottaa tulosta kaikelle toimintaan sitoutuneelle pääomalle.

Pääoman tuotto prosentti voidaan laskea myös hieman pidemmän kaavan mukaan seuraavasti:

$$\text{Pääoma tuotto prosentti} = \frac{\text{Tulos poistojen jälkeen (liikevoitto)}}{\text{Liikevaihto}} \times \frac{\text{Liikevaihto}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Tämä tunnusluku kertoo, kuinka paljon sijoitetulla pääomalla saadaan aikaan tulosta. Tässä tunnusluvussa on kaksi osatekijää, liikevaihdon tuotto prosentti eli voitto prosentti ja pääoman kiertonopeus. Voitto prosentti kuvaa tehokkuutta ja pääoman kiertonopeus tuottavuutta. (Alhola & Lauslahti 2000: 140.)

Yritys X Oy:n ROI laskettuna pidemmän kaavan mukaan:

vuonna 2006:

$$100 \times \frac{17}{1508} \times \frac{1508}{1078} = 100 \times 0,0113 \times 1,39 = 1,57 \%$$

vuonna 2007:

$$100 \times \frac{20}{2371} \times \frac{2371}{1063} = 100 \times 0,0084 \times 2,23 = 1,87 \%$$

Koska pidemmän kaavan mukaan laskettavassa vaihtoehdossa tulos poistojen jälkeen suhteutettuna liikevaihtoon saadaan yrityksen voitto prosentti ja liikevaihto suhteutettuna taseen loppusummaan saadaan

yrittäjän pääoman kiertonopeus. Näin ollen voidaan erikseen tarkastella kumpaakin osa-aluetta ja laatia sen perusteella korjaavia toimenpiteitä.

Yritys X Oy:n ROI on huono, tosin trendi on parempaan suuntaan. ”Jos pääoman kiertonopeus on yli yksi, niin silloin yritys on tuottanut investoiduilla pääomilla liikevaihtoa investointeja enemmän” (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 278). Yritys X Oy:ssä pääoman kiertonopeus on hyvä ja vielä parantunut vuoden aikana. Ongelmana on siis voittoprosentti. Vaikka kustannukset ovat kasvaneet, niin liikevaihto on suhteessa lisääntynyt enemmän eli käyttökate on huomattavasti parempi vuonna 2007 kuin vuotta aiemmin. Syy ei siis yksin selity kustannuksilla tässä tapauksessa.

Voittoprosentti laskettiin tuloksesta poistojen jälkeen, eli Yritys X Oy:n voittoprosenttiin vaikuttavat tehtyjen poistojen määrä. Vuoden 2007 tilinpäätöksessä tehtiin nimenomaan suuret kertapoistot joistain kehitysmenoista tämä vaikuttaa voittoprosentin määrään.

Pääoman tuottoprosentin tulisi olla vähintään yhtä suuri kuin yrityksen maksamien velkojen korkoprosentti. Sillä mikäli toiminnan tuotto (ROI) on pienempi kuin vieraan pääoman kustannus, niin voidaan sanoa, että silloin toiminta on kannattamatonta. Hyvänä pidetään yleensä yli 10 % tuottoa, silloin on mukaan otettu myös yritysrisi ja toimintaa voisi kuvata hyvin jo kannattavaksi.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti

Ehkä yleisimmin käytetty pääoman tuottoa kuvaava tunnusluku on sijoitetun pääoman tuottoprosentti.

Laskentakaava on seuraava:

$$\text{Sijoitetun pääoman tuottoprosentti} = \frac{(\text{Voitto} + \text{Rahoituskulut})}{\text{Sijoitettu pääoma}} \times 100$$

Ohjearvoja tälle tunnusluvulle ovat seuraavat:

- > 15 % hyvä
- 9-15 % tyydyttävä
- 0-9 % välttävä
- alle 0 % heikko.

Yritys X Oy:n sijoitetun pääoman tuotto-%:

vuonna 2006:

$$\frac{2+14}{553+26} \times 100 = 2,8 \%$$

vuonna 2007:

$$\frac{9+10}{562+8} \times 100 = 3,3 \%$$

Yrityksen sijoitetun pääoman tuotto-% on vuoden aikana noussut hieman, mutta on silti välttävää.

Tunnusluku mittaa suhteellista kannattavuutta eli tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Sijoitetun pääoman tuotto-% on toimialasta riippumaton tunnusluku.

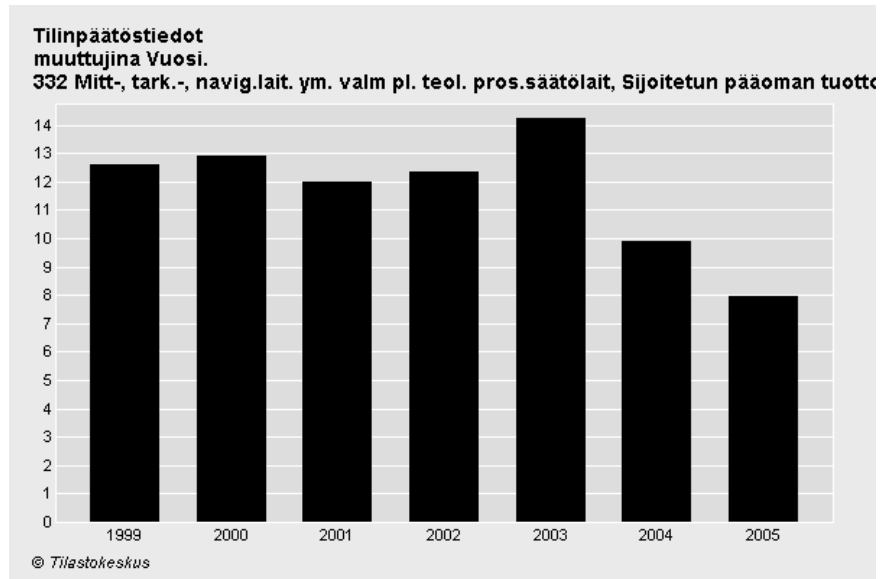
Toimialaan verrattuna Yritys X Oy:n sijoitetun pääoman tuotto-% on huomattavasti alempi. Tosin toimialalla on ollut aleneva trendi jo parin vuoden ajan.

Seuraavasta taulukosta (Taulukko 1) ja kuviosta (Kuvio 3) selviää toimialan sijoitetun pääoman tuotto-% vuosien 1999-2005 välisenä aikana.

Teollisuuden alatoimialojen tilinpäätöstiedot 1999-2005

	Sijoitetun pääoman tuotto-%						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
332 Mitt-, tark.-, navig.lait. ym. valm pl. teol. pros.säätölait	12,6	12,9	12,0	12,4	14,2	9,9	8,0

Taulukko 1. Sijoitetun pääoman tuotto-% (Tilastokeskus).

Kuvio 3. Sijoitetun pääoman tuotto prosentit pylväsdiagrammina (Tilastokeskus).

Mikäli pääomien jakautumista korolliseen ja korottomaan ei voida kunnolla selvittää sopii kokonaispääoman tuotto prosentti paremmin vertailtaessa eri yrityksiä keskenään tai toimialoittain.

5.2 Maksuvalmiuden tunnuslukuja

Tilinpäätöstiedoista voidaan jälkikäteen mitata, miten rahoitusvarat olisivat riittäneet lyhytaikaisten velkojen maksuun eli voidaan seurata maksuvalmiuden kehitystä.

Yrityksen maksuvalmius eli likviditeetti määritellään niin, että yrityksellä on joka hetki kyky sen hetkisinä likvideilla maksuvälineillä mahdollisuus selviytyä maksuvelvoitteistaan. Yleisesti likviditeetti on melko vaikeasti määriteltävä ja mitattava asia. Sen määrittelyssä pitää miettiä, mikä on rahaa tässä yhteydessä eli onko esimerkiksi pankkitalletukset rahaa? Lisäksi on mietittävä, kuinka pitkällä aikavälillä yritys pyrkii varmistamaan maksuvalmiutensa ja lisäksi on olemassa vielä riskinäkökohta eli miten yritys suhtautuu likviditeettisuunnittelussa esiintyviin riskeihin? (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 282-283.)

”Yrityksen likviditeettitavoitteet voivat liittyä likviditeetin varmistuskykyyn, likviditeettireservin suuruuteen, yrityksen käyttöpääoman sitoman rahoituksen määrään ja keskeisten likviditeettiin vaikuttavien tekijöiden kiertoaikoihin. Tällöin erityisesti myyntisaamisten, ostovelkojen ja vaihto-omaisuuden kiertoajat ovat tärkeitä likviditeettitavoitteita. Myös kassavirtatavoite voi olla tärkeä likviditeettitavoite.” (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 283.)

Maksuvalmiutta voi arvioida esimerkiksi saatujen käteisalennusten määrällä, myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertonopeuksilla ja käyttämättömän shekkilimitin määrällä. Näillä tiedoilla saadaan usein selkein kuva yrityksen maksuvalmiudesta. Maksuvalmiuden tunnusluvut kuvaavat lyhyen aikavälin rahoituksen riittävyyttä. Tyypillisiä maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat muun muassa Quick ratio, Current ratio ja nettokäyttöpääoma.

Käyttöpääomaerät

Yrityksen käyttöpääomanerät vaikuttavat omalta osaltaan maksuvalmiuteen. Käyttöpääoma saadaan seuraavasti:

Myyntisaamiset
+ Tavaravarasto
- Ostovelat

= Käyttöpääoma

Yleisesti ottaen myyntisaamiset ja tavaravarasto sitovat rahaa eli käyttöpääomaa. Käyttöpääoman tarve muuttuu kun yritys kasvaa eli myyntisaamisten määrä kasvaa ja yleensä myös tarvitaan suuremmat tavaravarastot. (Tomperi 2004: 104-105.)

Jotta voitaisiin parantaa maksuvalmiutta, niin tulisi pyrkiä myyntisaamisten maksuaikojen lyhentämiseen ja ostovelkojen maksuaikojen pidentämiseen.

Myyntisaamisten kiertoaika

Kiertoaikatavoitteet liittyvät yleensä yrityksen käyttöpääoman säätelyyn. Myyntisaamisten kiertoaika-tunnusluku ilmaisee, kuinka nopeasti myyntisaamiset keskimäärin saadaan yrityksen kassaan laskun lähettämispäivästä lukien. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 284.)

360 pv

Myyntisaamisten kiertoaika = _____

(Liikevaihto/myyntisaamiset)

Yritys X Oy:n myyntisaamisten kiertoaika on seuraava:

vuonna 2006:

$$\frac{360}{1508/358} = 85 \text{ pv}$$

vuonna 2007:

$$\frac{360}{2371/545} = 83 \text{ pv}$$

Kuten huomataan, Yritys X Oy:ssä myyntisaamisten keskimääräinen maksuaika on pitkä. Tunnusluvun arvot vaihtelevat toimialakohtaisesti. Päivittäistavarakaupassa kiertoajat ovat lyhyempiä, keskimäärin 5 - 8 päivää verrattuna teollisuuden kiertoaikoihin, jossa kiertoajat ovat noin 13 - 30 päivää, joskus jopa sitäkin pidempiä. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 284.) Yritys X Oy:n toimialakohtaisia vertailutietoja ei ollut saatavilla tilastokeskuksen raporteissa. Finnvera Oyj:n tekemien tilinpäätösanalyysien mukaan Yritys X Oy:n myyntisaamisten kiertoaika on vaihdellut vuosien 2002 - 2006 aikana 106 – 58 päivän välillä. Lyhyin aika oli vuonna 2005 ja pisin vuonna 2002.

Myyntisaamisiin sitoutuu rahaa ja on hyödyllistä selvittää myös se, kuinka paljon. Kun tiedetään myynnin määrä ja myyntisaamisten keskimääräinen maksuaika, saadaan selville kuinka paljon rahaa on sitoutuneena myyntisaamisiin (Tomperi 2004: 106).

Myyntisaamisiin sitoutuneen rahamäärän saa selville kaavalla:

Myynti x Myyntisaamisten maksuaika

360

Yritys X Oy:ssä on sitoutunut rahaa myyntisaamisiin seuraavasti:

vuonna 2006:

1508 x 85 pv
 _____ = 356

360 pv

vuonna 2007:

2371 x 83 pv
 _____ = 547

360 pv

Tässä myynti on otettu suoraan oikaistusta tuloslaskelmasta ja on todellisuudessa tuhatkertainen. Myyntisaamisiin on vuonna 2006 sitoutunut noin 356 000 € ja vuonna 2007 547 000 €. Summa on suuri ja lisääntynyt vuoden aikana huomattavasti. Sitoutuneen rahan määrä saadaan alenemaan sillä, jos asiakkaat maksavat laskunsa nopeammin (Tomperi 2004: 107). Yritys X Oy:ssä on myyntilaskutuksessa ollut käytössä melko pitkät maksuajat, joten sen vuoksi myyntisaamisiin sitoutuu suuri määrä rahaa. Jatkossa tulee kiinnittää huomio siihen, millaisilla maksuehdoilla sopimuksia tehdään, jotta myyntisaamisten kiertoaika lyhenee ja niihin sitoutunut rahamäärä saadaan pienemmäksi.

Ostovelkojen kiertoaika

Hyvä likviditeettisuunnittelu edellyttää, että myyntisaamisten kiertoaika pyritään saamaan lähelle ostovelkojen kiertoaikaa ehkäpä jopa lyhyemmäksi. Mikäli tässä onnistutaan yrityksen likviditeettitilanne

helpottuu huomattavasti, koska käyttöpääomaan sitoutuva rahoitustarve pienenee. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 285.)

Ostovelkojen kiertoaika lasketaan seuraavasti:

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{360 \text{ pv}}{(\text{ostot}/\text{ostovelat})}$$

Nimittäjässä oleva sulkulauseke on nimeltään ostovelkojen kiertonopeus.

Myös ostovelkojen kiertoaika vaihtelee toimialakohtaisesti kuten myyntisaamistenkin kiertoaika.

Yritys X Oy:n kohdalla ostovelkojen kiertoajat ovat:

vuonna 2006:

$$\frac{360}{(58+108+226)/62} = 57 \text{ pv}$$

vuonna 2007:

$$\frac{360}{(156+190+250)/48} = 29 \text{ pv}$$

Vuodesta 2006 vuoteen 2007 on Yritys X Oy:n ostovelkojen kiertoaika on lyhentynyt. Maksuvalmiuden kannalta on parempi, jos ostovelkojen kiertoaika on pidempi. Ostovelkojen keskimääräinen määrä saadaan selville, kun tiedetään ostojen määrä ja keskimääräinen kiertoaika (Tomperi 2004: 106).

Kaava on seuraava:

Ostot x Ostovelkojen kiertoaika

$$360$$

Yritys X Oy:ssä ostovelkoihin on sitoutunut seuraavasti rahaa:

vuonna 2006

$$\frac{(58+108+226) \times 57}{360} = 62$$

360

vuonna 2007

$$\frac{(156+190+250) \times 29}{360} = 48$$

360

Ostovelkoihin sitoutunut rahamäärä on pienentynyt vuodesta 2006 vuoteen 2007, mikä on seurausta kiertoajan lyhentymisestä. Jos ostovelkojen maksuaika pitenee, niin silloin ostovelkojen määrä kasvaa.

Quick ratio

Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudellaan. Se siis kertoo kuinka paljon yrityksellä olisi käteistä rahaa lyhytaikaisten maksujen maksamiseen, jos toiminta loppuisi nyt.

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus} - \text{Osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Lyhytaikaiset saadut ennakot}}$$

Quick ratio on niin sanottu happokoe, jossa rahoitusomaisuutta eli kaikkein nopeimmin käyttöön saatavia varoja verrataan lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan eli nopeasti erääntyviin velvoitteisiin (Alhola & Lauslahti 2000: 149).

Tässä saadut ennakot käsittää keskeneräisen työn tai projektin lyhytaikaisia ennakkomaksuja ja ne vähennetään lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta siksi, etteivät ne yleensä edusta takaisin maksettavaa velkaa. Yritysneuvottelukunta (YTN) suosittelee seuraavia ohjearvoja tämän tunnusluvun kohdalla:

- yli 1 hyvä
- 0,5 - 1 tyydyttävä
- alle 0,5 heikko.

Tämä tunnusluku on staattisen maksuvalmiuden tunnusluku eli kuvaa tilinpäätöshetken tilannetta. Tunnusluku on laskettava melko usein, jotta voidaan seurata sen kehittymistä.

Yritys X Oy:n Quick ration vertailu vuosien 2006 ja 2007 kesken:

vuonna 2006	vuonna 2007
422	784
_____ = 0,9	_____ = 1,6
494	485

Tilinpäätöstilanteen mukaan vuonna 2006 Quick ratio on ollut tyydyttävä, mutta vuonna 2007 se on noussut hyvään. Tätä tunnuslukua voidaan käyttää vain toimialavertailussa. Yritys X Oy:n tapauksessa on rahoituspuskuri kasvanut eli yrityksellä on tämän mukaa parempi mahdollisuus saada käteistä rahaa muutoin kuin uuden velan kautta.

Kuten jo myyntisaamisten kiertoajan laskennan yhteydessä tuli ilmi, Yritys X Oy:n asiakkailleen myöntämät maksuajat ovat olleet pitkiä. Tavallisin on ollut 30 päivää netto. Jopa 60 päivän maksuaikoja on

käytetty joidenkin asiakkaiden kanssa. Jos laskutus tapahtuu vaikkapa vain kuukausittain ja maksuajat ovat pitkiä, niin se vaikuttaa ratkaisevasti maksuvalmiuteen. Sopimusneuvotteluissa tulee kiinnittää huomiota siihen millaisia maksu- ja laskutusehtoja myönnetään.

Rahoitussuunnittelun kannalta on tärkeää, että laskutus tapahtuu säännöllisesti pienin väliajoin ja maksuehdot ovat melko lyhyet. Yritys X Oy:ssä on käytössä monenlaista laskutustapaa. Osa sopimuksista perustuu työvaihelaskutukseen, osassa on kokonaislaskutus ja osassa tuntilaskutus. Jatkossa tulee pyrkiä siihen, että mahdollisimman moni sopimus laaditaan tuntilaskutukseen perustuvaksi ja mahdollisesti 14 päivää netto maksuajalla.

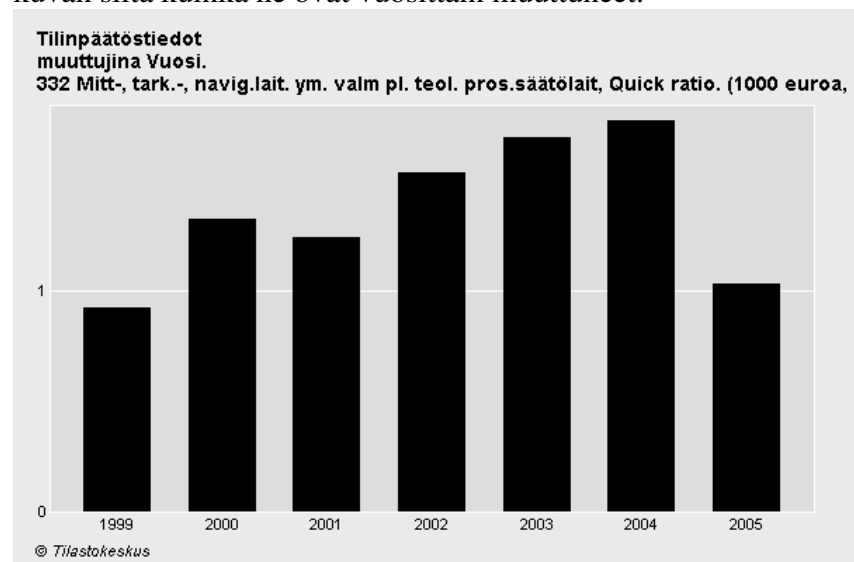
Seuraavan taulukon (Taulukko 2) tilastokeskuksen tilastojen mukaan toimialan Quick ratio on vaihdellut vuosina 1999-2005 seuraavasti:

Teollisuuden alatoimialojen tilinpäätöstiedot 1999-2005

	Quick ratio						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
332 Mitt-, tark.-, navig.lait. ym. valm pl. teol. pros.säätölait	0,9	1,3	1,2	1,5	1,7	1,8	1,0

Taulukko 2. Toimialan Quick ratio- tunnusluvut 1999-2005 (Tilastokeskus).

Seuraavassa kuviossa (Kuvio 4) on toimialan Quick ratio- tunnusluvut esitetty pylväsiagrammi muodossa, joka osaltaan antaa paremman kuvan siitä kuinka ne ovat vuosittain muuttuneet.

Kuvio 4. Quick ratio pylväsiagrammit (Tilastokeskus).

Tässä vertailussa Yritys X Oy:n Quick ratio näyttäisi olevan toimialan mukainen.

Current ratio

Current ratiossa tarkasteluperspektiivi on jonkin verran pidempi. Ajatuksena on, että myös vaihto-omaisuus voitaisiin realisoida lyhytaikaisista velvoitteista selviämiseksi. Tässä siis oletetaan, että vaihto-omaisuudella on myyntiarvo, jolla voitaisiin kattaa lyhytaikaisen vieraanpääoman takaisin maksu. Tämän tunnusluvun heikkous on se, ettei osata arvostaa vaihto-omaisuutta oikein eli mikä on todellisuudessa varaston arvo.

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Current ration käyttö perustuu siihen, että vaihto-omaisuuden oletetaan olevan suhteellisen likvidi. Yrityksen toimialasta riippuu se kuinka likvidiä vaihto-omaisuus yleensä on ja mikäli se on helposti rahaksi muutettavissa Current ration käyttö on silloin hyvin perusteltua. Tämän tunnusluvun käyttö on perusteltua esimerkiksi vähittäiskaupan alalla. Jos Current ratiota käytetään tulisi rinnalla käyttää aina myös Quick ratiota. (Alhola & Lauslahti 2005: 158.)

YTN:n suositukset Current ration ohjearvoiksi:

- yli 2 hyvä
- 1 - 2 tyydyttävä
- alle 1 heikko.

Yritys X Oy:n Current ration vertailu vuosina 2006 ja 2007:

vuonna 2006		vuonna 2007
256+422		166+784
_____	= 1,4	_____
494		485

Tämän mukaan Yritys X Oy:n Current ratiokin on parantunut vuoden aikana. Vuonna 2006 yrityksen tunnusluku oli selvästi tyydyttävä, mutta vuonna 2007 jo lähellä hyvää.

Nettokäyttöpääoma

Yrityksessä juokseva toiminta sitoo yleensä myös rahoitusta, siksi tämän rahoituksen varmistaminen on usein myös keskeinen likviditeettitavoite. Puhutaan käyttö-pääomatavoitteesta tai

liikepääomatavoitteesta. Yrityksen puolivalmisteet ja valmiit tuotteet sekä myytyjen tuotteiden ja palvelujen myyntisaamiset sitovat rahoitusta. Monessa yrityksessä käytetään käyttöpääomatavoitteen sijasta nettokäyttöpääomatavoitetta. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 284.)

Nettokäyttöpääoma kertoo sen, kuinka suuri osa yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. (Alhola & Lauslahti 2000: 150.)

Laskenta kaava on seuraava:

Rahoitusomaisuus
+Vaihto-omaisuus
-Lyhytaikaiset velat

=Nettokäyttöpääoma

Seuraavassa Yritys X Oy:n nettokäyttöpääoman arvojen tarkastelua:

vuonna 2006

$$422 + 256 - 494 = 184$$

vuonna 2007

$$784 + 166 - 485 = 465$$

Yritys X Oy:n nettokäyttöpääoma on kasvanut vuoden aikana ja kertoo sen, että vuonna 2007 juoksevaan liiketoimintaan on ollut sitoutuneena huomattavasti enemmän rahoitusta kuin vuonna 2006. Suuntaus on ollut huono.

Nettokäyttöpääoman lisääntyminen vuodesta 2006 vuoteen 2007 johtuu suurelta osin myyntisaamisten lisääntymisestä. Myyntisaamiset ovat kasvaneet vuoden aikana liki 200 000 €, toisaalta vaihto-omaisuus on pienentynyt miltei 100 000 €. Myös rahat ja rahoitusarvopaperierä on lisääntynyt vuoden aikana merkittävästi, mikä vaikuttaa osaltaan rahoitusomaisuuden määrään ja sitä kautta nettokäyttöpääomaan.

”Jos nettokäyttöpääoma on negatiivinen, se tarkoittaa että likviditeettiä on vähemmän kuin veloitteita” (Saolmi 2005: 151).

Nettokäyttöpääoma on tunnusluku, jota voidaan vertailla vain saman toimialan yritysten kesken.

Nettokäyttöpääomasta voidaan johtaa myös yksi tunnusluku eli nettokäyttöpääomaprocentti. Se kertoo maksuvalmiuden kehittymisestä liikevaihtoon nähden. (Alhola & Lauslahti 2000: 150.)

Laskentakaava on seuraava:

$$\text{Nettokäyttöpääoma -\%} = \frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritys X Oy:n nettokäyttöpääomaprocentti on seuraava:

vuonna 2006	vuonna 2007
184	465
$\frac{184}{1508} \times 100 = 12 \%$	$\frac{465}{2371} \times 100 = 20 \%$
1508	2371

Yritys X Oy on suunnitteleva yritys, siellä vaihto-omaisuuden määrä on pieni. Tämä vaikuttaa omalta osaltaan nettokäyttöpääomaan ja sitä kautta myös nettokäyttöpääomaprocenttiin.

Kuten jo aiemmin todettiin nettokäyttöpääoma kertoo sen, kuinka suuri osuus yrityksen käyttöpääomasta rahoitetaan omalla pääomalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Nettokäyttöpääomaprocentti kertoo nettokäyttöpääoman suhteen yrityksen liikevaihtoon. Nettokäyttöpääomaprocentti kuvaa yrityksen likviditeetin kehitystä suhteessa liikevaihdon kehitykseen. (Niskanen & Niskanen 2003: 121.) Tunnusluku on oiva mittari, kun tarkastellaan useita vuosia ja halutaan saada selvyyttä, mihin suuntaan yrityksen likvidiys on muuttunut. Yritys X Oy:ssä maksuvalmius on kehittynyt suhteessa liikevaihtoon vuodesta 2006 vuoteen 2007 verrattuna.

Muita maksuvalmiuden tunnuslukuja

Rahoitusjäämä ja rahoitustulos ovat myös maksuvalmiudesta kertovia tunnuslukuja.

Rahoitusjäämä perustuu kassavirtalaskelmaan. Rahoitusjäämä on toiminnankulujen ja rahoituskulujen sekä verojen ja voitonjaon jälkeen jäävä erä. Mikäli rahoitusjäämä on positiivinen, niin silloin yritys kykenee ainakin osittain maksamaan investointinsa tulo-rahoituksen avulla ja ehkä myös lyhentämään velkojaan. Mikäli rahoitusjäämä on negatiivinen tarkoittaa se, että yrityksen velkaantuminen jatkuu. Silloin kun rahoitusjäämä suhteutetaan vaikkapa kasvuperusteiseen myyntiin,

saadaan selville suhteellinen rahoitusjäämä eli rahoitusjäämäprosentti. (Alhola & Lauslahti 2000: 151.)

Kun tarkastellaan rahoitustuloksen riittävyyttä menojen kattamiseen, voidaan laskea rahoitustulosprosentti. Rahoitustulosprosentti saadaan, kun nettotulokseen eli tulokseen, jossa liikevaihdosta on vähennetty liiketoiminnan kulut, rahoituskulut ja verot ja lisätään poistot. Jotta rahoitustulos riittäisi lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon tulee sen arvon olla positiivinen. (Alhola & Lauslahti 2000: 151.)

Yhteenvedo maksuvalmiuden tunnusluvuista

Seuraavassa taulukossa (Taulukko 3) on kerätty yhteen maksuvalmiuden tunnuslukujen ominaisuuksia ja tyypillisimpiä tunnuslukuja.

Maksuvalmius = rahan riittävyys maksuvelvoitteiden maksamiseen joka hetki	
Staattinen maksuvalmius	Dynaaminen maksuvalmius
Staattinen maksuvalmius kuvaa yrityksen rahoituspuskuria ja kertoo siis, paljonko yrityksellä on taseessaan sellaista rahoitusomaisuutta, joka voidaan käyttää nopeasti erääntyvien velvoitteiden kattamiseen.	Dynaaminen maksuvalmius pohjautuu kassavirtoihin, ja sen tavoitteena on mitata yrityksen tulorahoituksen riittävyyttä lyhytvaikutteisten menojen, verojen ja korkojen maksamiseen.
Tunnusluvut (esimerkiksi): - quick ratio - current ratio.	Tunnusluvut (esimerkiksi): - rahoitusjäämä (%) - rahoitustulos (%)

Taulukko 3. Maksuvalmiuden tunnuslukuja (Alhola & Lauslahti 2000: 151).

Oheisessa taulukossa (Taulukko 3) on mainittu dynaaminen maksuvalmius. Dynaamisen maksuvalmiuden tunnusluvut perustuvat kassavirtalaskelmaan, joka laaditaan virallisen, ei oikaistun, tuloslaskelman ja taseen perusteella. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2001: 43.)

5.3 Vakavaraisuuden tunnuslukuja

”Vakavaraisuudella tarkoitetaan oman pääoman tai vieraan pääoman suhdetta koko pääomaan. Käytännössä vakavaraisuudella tarkoitetaan esimerkiksi omavaraisuutta, velkaantuneisuutta tai rahoitusrakennetta yleensä.” (Alhola & Lauslahti 2005: 160.)

Myös vakavaraisuus voidaan jakaa dynaamiseen ja staattiseen vakavaraisuuteen. Dynaamisella vakavaraisuudella tarkoitetaan sitä, että yritys pystyy selviytymään vieraan pääoman maksuista eli koroista ja lyhennyksistä. Dynaaminen vakavaraisuus indikoi lähinnä vieraan pääoman takaisinmaksukykyä. (Alhola & Lauslahti 2000: 152.)

Kun yrityksen oma pääoma on riittävä vieraaseen pääomaa suhteutettuna puhutaan staattisesta vakavaraisuudesta. Staattisella vakavaraisuudella tarkoitetaan siis omavaraisuutta eli oman pääoman puskuria. Mikäli yrityksellä on vähäinen oman pääoman puskuri, se voi olla riskialtis yritys, sillä yksikin tappiovuosi voi kaataa sen, koska silloin sillä ei ole enää oman pääoman puskuria turvanaan. (Alhola & Lastunen 2000: 152.)

Vakavaraisuus on pitkäaikavälin ominaisuus ja sen tunnuslukuja ovat muun muassa omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus, velkaantumisaste ja gearing-prosentti.

Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste osoittaa, sen missä määrin yrityksen rahoitustarpeesta on rahoitettu omistajien sijoituksilla ja yritykseen jätetyillä voitoilla. Mitä suurempi omavaraisuusaste on, niin sitä vähemmän on yrityksellä velkaa ja tällöin se välttyy myös suurilta korkokustannuksilta. (Tomperi 2004: 97.)

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Omapääoma} \times 100}{\text{Koko pääoma}}$$

Tässä koko pääomalla tarkoitetaan taseen loppusummaa. Mikäli käytetään oikaistua tasetta, tulee taseen loppusummasta vähentää saadut ennakot.

Omavaraisuusaste muuttuu seuraavissa tapauksissa:

- voittoa ei jaeta, vaan se jätetään yritykseen lisäämään omaa pääomaa
- otetaan uutta lainaa
- maksetaan vanhaa lainaa pois
- osakeyhtiössä korotetaan omaa pääomaa esimerkiksi osakeannilla.

Yrityksen toimialasta riippuen omavaraisuusasteelle on määritelty erilaisia ohjearvoja. Jos yritys toimii vakaalla ja suhdanteista riippumattomalla toimialalla, se tulee toimeen alemmalla omavaraisuusasteella, kuin sellainen yritys jonka tulos vaihtelee suhdanteiden mukaan. (Salmi 2005: 142.)

Ohjeellinen asteikko YTN:n mukaan voi olla seuraava:

- > 40 % hyvä
- 20 – 40 % tyydyttävä
- < 20 % heikko.

Pörssissä listatuille yrityksille käytetään usein 10 prosenttiyksikköä kovempaa vaatimustasoa (Salmi 2005: 142).

Usein yritykset pitävät yritystutkimusneuvottelukunnan esittämää hyvän omavaraisuusasteen rajaa omana tavoitteenaan (Niskanen & Niskanen 2003: 131).

Verrattuna kansainvälisiin yrityksiin on suomalaisten yritysten omavaraisuusaste ollut melko alhainen, tosin viime vuosina se on jonkin verran parantunut (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 287).

Yritys X Oy:n omavaraisuusaste vertailussa jälleen vuodet 2006 ja 2007:

vuonna 2006	vuonna 2007
553	562
_____ x 100 = 51,3 %	_____ x 100 = 52,9 %
1078	1063

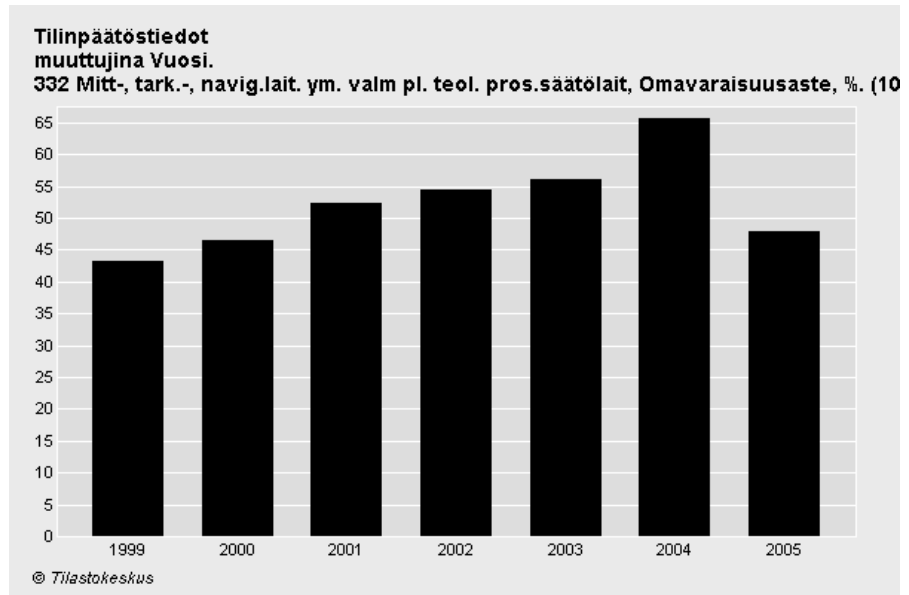
Laskelmien perusteella Yritys X Oy:ssä omavaraisuusaste on erittäin hyvä ja on jopa parantunut vuoden aikana. Seuraavassa toimialan tilastotietoja omavaraisuusasteen määräst. Tässäkin vertailussa Yritys X Oy on hyvällä tasolla.

Taulukossa (Taulukko 4) tilastokeskuksen rekisteröimiä omavaraisuusasteprosentteja vuosilta 1999-2005 ja sama esitettyinä graafisessa muodossa kuviossa (Kuvio 5)

Teollisuuden alatoimialojen tilinpäätöstiedot 1999-2005

	Omavaraisuusaste, %						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
332 Mitt-, tark., navig.lait. ym. valm pl. teol. pros.säätölait	43,2	46,4	52,2	54,4	56,2	65,7	48,0

Taulukko 4. Omavaraisuusasteprosentit 1999-2005 (Tilastokeskus).

Kuvio 5. Omavaraisuusaste pylväsdiagrammina (Tilastokeskus).

Omavaraisuusaste mittaa siis pitkällä aikavälillä yrityksen vakavaraisuutta, tappion sietokykyä ja ylipäättään kykyä selviytyä sitoumuksista. Omavaraisuusaste kuvaa yrityksen omien varojen osuutta yrityksen kokonaisrahoituksesta.

Gearing -prosentti

Myös Suomessa on viime aikoina alettu laskea nettovelkaantumisasetta eli gearing-tunnuslukua. Gearing lasketaan suhteellisena tunnuslukuna eli prosenttilukuna. (Alhola & Lauslahti 2000: 153.)

Gearing-prosentti on nykyisin paljon käytetty vakavaraisuuden mittari. Muun muassa kirjanpitolautakunta suosittelee gearing-prosentin antamista. Gearing-prosentti tarkastelee yrityksen vieraan pääoman tasoa suhteessa omaan pääomaan tilanteessa, jossa yritys ensin käyttäisi kaiken likvidin omaisuutensa korollisten velkojen lyhentämiseen. (Niskanen & Niskanen 2003: 133.)

Tunnusluku lasketaan siten, että osoittajassa on korollinen vieraspääoma, josta vähennetään yrityksen likvidit rahavarat. Näin saatu luku suhteutetaan taseen omaan pääomaan. (Niskanen & Niskanen 2003: 133.)

$$\text{Gearing -\%} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{Likvidit varat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$$

Korollisen vieraan pääoman ja likvidien varojen erotuksesta voidaan käyttää nimitystä nettovelat. Kaavassa likvidit varat käsittää ainakin rahat ja pankkisaamiset. (Alhola & Lauslahti 2000: 153.)

Yritys on sitä velkaantuneempi, mitä suurempi on gearing-prosentti. Jos tunnusluku on alle 100 % sitä voidaan yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan pitää hyvänä. Jos gearing-prosentti ylittää selvästi 100 % on yrityksen vakavaraisuuteen kiinnitettävä erityistä huomiota. (Alhola & Lauslahti 2000: 153.)

Gearing-tunnusluku on tässä yhteydessä esitelty vain teoriassa ja kerrottu miten se lasketaan, mutta esimerkkilaskelmia ei nyt laadittu. Tarkoitus on käyttää tätä opinnäytetyötä hyödyksi varsinaisessa työelämässä ja siksi gearing-prosentti on tässä myös mukana.

Velkaantumisaste

Omavaraisuusasteen vastakohtana pidetään velkaantumisastetta. Velkaantumisaste-tunnusluku kertoo, paljonko vierasta pääomaa on omaan pääomaan nähden. Jos tunnusluvuksi saadaan esimerkiksi 2, vierasta eli korollista pääomaa on kaksi kertaa omaa pääomaa enemmän. (Alhola & Lauslahti 2005: 161.)

Velkaantumisaste lasketaan seuraavasti:

$$\text{Velkaantumisaste} = \frac{\text{Vieras pääoma}}{\text{Oma pääoma}}$$

Yritys X Oy:n velkaantumisaste:

vuonna 2006	vuonna 2007
525	498
_____ = 0,95	_____ = 0,89
553	562

Tulos osoittaa, että Yritys X Oy:ssä vieraan pääoman osuus on alentunut eli suhdeluku on pienentynyt vuoden aikana. Tulos oli aivan odotettu, sillä, yrityksen omavaraisuusaste oli kasvanut. Koska velkaantumisaste on omavaraisuusasteen vastakohta, joten mikäli toinen kasvaa, silloin toisen on pienennyttävä.

Yhteenveto vakavaraisuuden tunnusluvuista

Oheiseen taulukkoon (taulukko 5) on koottu esimerkkejä vakavaraisuuden tunnusluvuista ja ominaisuuksista.

Vakavaraisuus = Rahoitusrakenteen terveys on sellainen, että vieraan pääoman rooli ei ole hallitseva	
Staattinen vakavaraisuus	Dynaaminen vakavaraisuus
Staattinen vakavaraisuus kuvaa omaisuuden riittävyyttä vieraan pääoman takaisin maksamiseen ja tarkoittaa yrityksen rahoitusrakennetta.	Dynaaminen vakavaraisuus kuvaa tulorahoituksen riittävyyttä vieraan pääoman maksuvelvoitteista selviämiseen.
Tunnusluvut (esimerkiksi): - omavaraisuusaste - velkaantumisaste	Tunnusluvut (esimerkiksi): - vieraan pääoman takaisinmaksukyky - gearing (%)

Taulukko 5. Vakavaraisuuden tunnuslukuja (Alhola & Lauslahti 2000: 153).

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän työn taustalla oleva Yritys X Oy on pitkään ollut melko pieni noin 10 – 20 henkilöä työllistävä yritys. Vasta viime vuoden aikana on tapahtunut muutos ja yritys on kasvanut huomattavasti, työllistäen jo liki 40 työntekijää. Tämän johdosta on nykyään yhä tärkeämpää selvittää säännöllisesti yrityksen tilaa taloudelliselta kannalta ja näiden selvitysten myötä pyrkiä mahdollisimman hyvään ja tarkkaan ennustettavuuteen tulevaisuuden suhteen.

Tässä tarkastelussa on suurena apuna juuri yrityksen menestymisestä kertovat erilaiset tunnusluvut ja vieläpä niin, että niitä pystytään vertailemaan samalla toimialalla toimiviin yrityksiin. Tätä opinnäytetyötäni tehdessä sain huomata, että erilaisia tunnuslukuja on lukematon määrä. Kaikki tunnusluvut ei sovi kaikille eli joillekin yritykselle on joku tunnusluku todella tärkeä, kun taas toiselle siitä ei juurikaan ole hyötyä. Tästä voisi mainita vaikkapa varaston kiertonopeuden, joka on kauppaliikkeelle erityinen tunnusluku, mutta palvelun tarjoajalle sillä ei ole suurtakaan merkitystä.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda esille sellaisia tunnuslukuja, jotka soveltuvat juuri tähän yritykseen ja joita voin käyttää myöhemmin omassa työtehtävässäni. Tässä opinnäytetyössäni olen laatinut tilinpäätösanalyysin eli tunnusluvut perustuvat tilinpäätöshetken oikaistuihin lukuihin. Jatkossa tarkoitus on kuukausittain laskea tärkeimmät tunnusluvut ja vertailla niitä aiempiin. Kuukausittaisessa laskennassa käytän luultavasti suoraan tuloslaskelmasta ja taseesta saatavia lukuja, sillä yrityksessä ei tehdä esimerkiksi poistokirjauksia tai jaksotuksia muuta kuin tilinpäätökseen.

Kaikkia tässä opinnäytetyössä esiteltyjä tunnuslukuja ei ole tarkoitus laskea joka kuukausi. Osa on sen luonteisia, että soveltuvat laskettavaksi vain kerran vuodessa, osa luvuista soveltuu laskettavaksi useammin. Kuukausittaisessa raportoinnissa käytettäviä tunnuslukuja ovat muun muassa, käyttökate ja käyttökateprosentti, liiketulos ja liiketulosprosentti sekä Quick-ratio ja Current-ratio.

Hieman pidemmällä aikajaksolla, ehkä puolivuositain, voidaan laskea sijoitetun pääoman tuotto prosentti eli ROI. Tilinpäätösvaiheen tarpeellisia tunnuslukuja ovat tilikauden voitto ja voitto prosentti, myynti- ja ostovelkojen kiertoajat, sekä omavaraisuus- ja velkaantumisaste-tunnusluvut. Tarkastelujakson pituus vaikuttaa valittaviin tunnuslukuihin suoraan.

Tällä hetkellä haastetta työhön tuo käytössä olevat taloushallinnon järjestelmät ja niistä saatava tieto, mutta siihen on tulossa parannusta lähiaikoina. Samoin tilannetta tulee helpottamaan uuden suunnitteilla olevan ERP:n eli toiminnanohjausjärjestelmän saaminen käyttöön.

Yrityksen ja varsinkin toimialan tunnuslukujen pohjalta voidaan tulevaisuudessa asettaa tavoitearvoja valittuihin tunnuslukuihin ja pyrkiä saavuttamaan tavoitteet.

Tässä opinnäytetyössä esiteltyjen ja laskettujen tunnuslukujen muodossa näyttää siltä, että Yritys X Oy:n taloudellinen tila on parantunut vuodesta 2006 vuoteen 2007. Kun tarkastellaan kannattavuuden tunnuslukuja niin käyttökate on parantunut huomattavasti, mutta voittoprosentti on laskenut. Tämä johtuu vuoden 2007 tilinpäätöksessä tehdyistä suurista kertapoistoista kehitysmenojen osalta. Poistojen määrä on vaikuttanut heikentävästi moneen Yritys X Oy:stä laskettuun tunnuslukuun vuodelta 2007. Tällaisia tunnuslukuja ovat kannattavuuden osalta voittoprosentti, ROI ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti.

Tarkasteltaessa maksuvalmiutta Yritys X Oy:ssä, oleelliseksi nousee myyntisaamisten pitkä kiertoaika ja myyntisaamisten määrän kasvaminen huomattavasti vuoden aikana. Tämä vaikuttaa oleellisesti yrityksen likvidiyteen myös vertailtaessa yritystä toimialaankin nähden. Ostovelkojen kiertoaika on lyhentynyt, vaikka maksuvalmiuden kannalta olisi hyvä jos sitä saataisiin kasvatettua. Näin saataisiin ilmaista lainaa yritykselle. Quick-ratiolla mitattuna yrityksen rahoituspuskuri on kuitenkin parantunut tarkasteluvuosien aikana. Vuonna 2006 yrityksen rahat ja rahoitusarvopaperit olivat 2 000 €, kun vuonna summa oli 188 000 € eli tässäkin suhteessa tilanne on parantunut.

Vakavaraisuus Yritys X Oy:ssä on ollut erinomainen sekä vuonna 2007 että vuonna 2006. Omavaraisuusaste on hyvin korkea, joka taas heijastuu siihen alhaisena velkaantumisasteena. Taloudellisen tilanteen kannalta merkityksellisemmäksi nousee maksuvalmiuden parantaminen tulevaisuudessa. Tätä kautta saadaan kannattavuus paranemaan ja sitä kautta yrityksen vakavaraisuutta lisättyä entisestään.

Olen tässä työssä keskittynyt analysoimaan koko yrityksen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja kannattavuutta, mutta uusien järjestelmien ja pidemmälle vietyjen laskelmien myötä voisi jatkossa keskittyä myös asiakaskohtaisten tai projektikohtaisten tunnuslukujen tarkasteluun. Tätä kautta saataisiin toimintaa tehostettua ja nostettua esille kannattavuuden ongelmallisimpia kohtia. Projektitason tarkastelu antaisi myös projektipäälliköille parempaa informaatiota ja työvälineitä suunnitteluun ja ohjailuun.

Tämän työn edetessä on tullut tunne, että on vain osaltaan raapaissut tätä aihealuetta ja pyrkinyt poimimaan tärkeimpiä asioita mukaan. Tämä työ antaa kuitenkin hyvän pohjan ja työkalun siihen mitä todellisuudessa tulen tarvitsemaan ja tekemään. Jo nyt tiedän, että tulen kokoamaan näistä tässä laskemistani ja kenties vielä muutamasta muustakin tunnusluvusta valmiin laskentataulukon vertailu- ja ohjearvoineen. Tämä auttaa jatkossa jokapäiväisessä työskentelyssä ja raporttien kasaamisessa.

Lähteet

Alhola, Kari & Lauslahti, Sanna 2000. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. Porvoo: WSOY

Alhola, Kari & Lauslahti, Sanna 2005. Taloutta johtamista varten esimiehille ja asiantuntijoille. Helsinki: Edita Publishing Oy

Kinnunen, Juha & Leppiniemi, Jarmo & Martikainen, Teppo & Virtanen, Kalervo 2000. Yrityksen taloushallinnon perusteet. Keuruu: KY-Palvelu Oy

Neilimo, Kari & Uusi-Rauva, Erkki 2005. Johdon laskentatoimi. 6. - 7. uudistettu painos Helsinki: Edita Publishing Oy

Niskanen, Jyrki & Niskanen Mervi 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing Oy

Salmi, Ilari 2005. Mitä tilinpäätös kertoo. Kolmas painos. Helsinki: Edita Publishing Oy

Tilastokeskus - Teollisuuden alatoimialojen tilinpäätöstiedot 1999-2005 [online]
[viitattu 2.3.2008].<http://tilastokeskus.fi/index.html>

Tomperi, Soile 2004. Kannattavuus ja kustannusten hallinta. Helsinki: Edita Publishing Oy

Viitala, Riitta & Jylhä, Eila 2002. Menestyvä yritys. Liiketoimintaosaamisen perusteet. 5. tarkistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy

Yritystutkimusneuvottelukunta 2001. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Tampere: Gaudeamus

Liitteet

Liite 1 Tuntiraportti – päivittäiset tunnit

Tuntiraportti 2008-02-01-2008-02-29

Jakso: 2008-02-01 - 2008-02-29 hae jakson tiedot

projektit nimi/tunnit nimi/tunnit/pv nimi/tunnit/proj nimi/tunnit/proj/task

Kirjatut tunnit 2008-02-01-2008-02-29

Nimi	h	h50	h100
ae	113.5	0	0
2008-02-01	6	0	0
2008-02-04	4	0	0
2008-02-05	3	0	0
2008-02-06	8	0	0
2008-02-07	8	0	0
2008-02-08	6	0	0
2008-02-11	0	0	0
2008-02-12	2.5	0	0
2008-02-13	5	0	0
2008-02-14	4.5	0	0
2008-02-15	4	0	0
2008-02-18	4.5	0	0
2008-02-19	6	0	0
2008-02-20	8	0	0
2008-02-21	2	0	0
2008-02-22	5	0	0
2008-02-25	7	0	0
2008-02-26	10	0	0
2008-02-27	8	0	0
2008-02-29	12	0	0

Liite 2 Tuntiraportti – projektikohtaiset tunnit

Tuntiraportti 2008-02-01-2008-02-29

Jakso: 2008-02-01 - 2008-02-29 [nae jakson tiedot]

projektit nimi/tunnit nimi/tunnit/pv nimi/tunnit/proj nimi/tunnit/proj/task

Nimi	h	h50	h100
ae	113.5	0	0
FX0728	88	0	0
IN0642	1	0	0
IN0703	1	0	0
IN0718	6.5	0	0
YL	17	0	0

Liite 3 Kassalaskelma (tämä on esimerkki lyhennettynä varsinaisesta) 1(2)

		OK					TOTEUTUNUT
RAHAT JA MYYNTISAAMISET:	03/08	03/08	04/08	04/08	05/08	05/08	VUOSISUMMA
Rahat:							
Pankki 1		XX		XX			
Luotollinen shekkitili		XX		XX			
Pankki 2		XX		XX			
Pankki 3		XX		XX			
Kassa		XX		XX			
Käyttövara yhteensä:		XX		XX		XX	
Myyntisaamiset:							
Automaatio	7 558	7 558	12 083	0	0	0	7 558
Asiakas 1	7 558	7 558	12 083	0	0	0	7 558
VL01A	7 558	7 558					7 558
VL721							0
VL07S			12 083				0
Muut							0
Asiakas 2	0	0	0	0	0	0	0
SM05B							0
Muut							0
Asiakas 3	0	0	0	0	0	0	0
Testipenkki							0
Tuotekehityspalvelut	2 874	2 874	3 669	0	2 554	0	2 874
Asiakas 4	2 874	2 874	0	0	290	0	2 874
CV0442	1 815	1 815			290		1 815
CV0521	1 059	1 059					1 059
Asiakas 5	0	0	3 669	0	2 264	0	0
CL0350							0
CL0427			3 669		2 264		0
CL0502							0
CL0504							0
Asiakas 6	0	0	0	0	0	0	0
EX0502							0
Muut	0	0	0	150 000	0	0	150 000
Ilmarinen							0
TEKES							0
TILISIIRTO				150 000			150 000
KORKOTULOT TALLETUKSISTA							0
MUUT TULOT							0
KELAN KORVAUKSET							0
KÄTEISKASSAN LISÄYS							0
LUOTTOTILIN SALDON LISÄYS							0
TULOT YHTEENSÄ	10 432	10 432	15 752	150 000	2 554	0	160 432

Liite 3 Kassalaskelma (tämä on esimerkki lyhennettynä varsinaisesta) 2(2)

	03/08	03/08	04/08	04/08	05/08	05/08	VUOSISUMMA
MENOT:							
Ostot	23 291	23 511	7 468	0	8 789	0	23 511
Ostolaskut	23 291	23 291	7 468		2 789		23 291
ARVIO OSTOLASKUISTA					6 000		0
Ulkop. Palvelut							0
Muut ostot		220					220
Pankkikulut							0
Tilisiirto		150 000					150 000
Lainan lyhennys	98	98					98
Korot lyhytaikaisista lainoista							0
Palkat, netto	3 500	3 105			90 000		3 105
Enn.pid. + sotu							0
Ennakkovero							0
Lakisääät.vakuutukset							0
Alv	60 000	63 720					63 720
Vuokra							0
KÄTEISKASSAN VÄHENNYS							0
MENOT YHTEENSÄ	86 888	240 434	7 468	0	98 789	0	240 434
							TULOT – MENOT / VUOSI
Jäännös viikolta	-76456	-230002	8284	150000	-96235	0	xx
Edell. vk/kk varat +/-	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Käyttövara vkon lopussa	xx	xx	xx	xx	xx	xx	
Muutos arvioon +/-		xx		xx		xx	
Muutos seur.vko alku/tämän vko loppu		xx		xx		xx	
KÄYTTÖVARA MUUTOS VIIKOSSA	xx	xx	xx	xx	xx	xx	
KASSAVAROJEN MUUTOS		xx		xx		xx	

= arvio

= toteutunut

Lisäys 4 Yritys X Oy:n kustannusseuranta projektien osalta

1(3)

Yksittäisen projektin seuranta

Projekti:	AZ033
Asiakas:	Asiakas
Päiväys:	2007-12-11

	€	%		%
MYYN TI	91430,99		TEL	18
OSTOT	-19363,53		SOTU	3
TARVIKKEET	-5675,94		TAPATURMAVAK.	0,4
PIIRILEVYT	-3877,17		TYÖTTÖMYYSVAK.	1,2
ALIHANKINTA	-9786,24			
MUUT	-24,18			
PALKAT	-76275,28		HENKIVAK.	0,1
PERUSPALKKA	-15671,79		KIKUT	30
YLITYÖ	-46492,25			
TEL-maksut	-11189,53			
SOTU-maksu	-1864,92			
TAPATURMAVAK.	-248,66			
TYÖTTÖMYYSVAK.	-745,97			
HENKIVAK.	-62,16			
MATKAKULUT	-3895,83			
KM-KORVAUKSET	-1134,55			
PÄIVÄRAHAT,kotim	-303,86			
PÄIVÄRAHAT,ulkom	-63,00			
TAKSIKULUT	0,00			
MAJOITUSKULUT	-2394,42			
MATKALIPUT	0,00			
KIKUT	-18649,21			
KÄYTTÖKATE	-26752,86	-29,26		

Liite 4 Yritys X Oy:n kustannusseuranta projektien osalta

2(3)

Koonti yrityksen projekteista asiakkaittain

Projekti	Myynti	MUKUT	KIKUT	Käyttökate	Käyttökate - %	HUOM!!
ASIAKASPROJEKTIT	3466563,77	-1617982,638	-327390,768	1521190,364	43,88	
TK-PROJEKTIT	116043,11	-1010499,309	-208714,6186	-1103170,817	-950,66	
YHTEENSÄ	3582606,88	-2628481,947	-536105,3866	418019,5463	11,67	

ASIAKASPROJEKTIT

Asiakas

Asiakas 1		50709,19	-30597,40245	-5909,805	14201,98255	28,01	
	SO0533	50709,19	-30597,40245	-5909,805	14201,98255	28,01	
Asiakas 2		414453,18	-209336,681	-46653,9	158462,599	38,23	
	CL0350	137344,92	-102023,4274	-22698,882	12622,61062	9,19	
	CL0427	228856,8	-85046,41164	-19217,196	124593,1924	54,44	Projekti kesken
	CL0450	35597,71	-18185,85305	-3827,145	13584,71195	38,16	
	CL0450	12653,75	-4080,98893	-910,677	7662,08407	60,55	
Asiakas 3		29962,75	-21682,7805	-4269,45	4010,5195	13,39	
	CV0422	12653,75	-4080,98893	-910,677	7662,08407	60,55	
	CV0521	17309	-17601,79157	-3358,773	-3651,56457	-21,10	Projekti kesken
Asiakas 4		16771	-6293,10683	-1392,987	9084,90617	54,17	
	EX0502	16771	-6293,10683	-1392,987	9084,90617	54,17	
Asiakas 5		1374553,04	-665408,6939	-128613,177	580531,1691	42,23	
	IN0540	100379,42	-49249,97887	-7762,743	43366,69813	43,20	
	IN0642	467404,69	-241634,5028	-50673,387	175096,8002	37,46	Projekti kesken
	IN0644	115129,96	-43814,03636	-10178,004	61137,91964	53,10	Projekti kesken
	IN0647	123638,4	-54433,27893	-11464,677	57740,44407	46,70	
	IN0703	187087,95	-81370,05621	-13812,669	91905,22479	49,12	Projekti kesken
	IN0718	89625,64	-47712,68034	-11251,626	30661,33366	34,21	Projekti kesken
	IN0732	291286,98	-147194,1604	-23470,071	120622,7486	41,41	
	IN0733	0	0	0	0	0,00	
Asiakas 6		423439,5	-274715,4389	-56742,699	91981,36209	21,72	
	MG0306	331123,47	-225830,78	-48477,555	56815,13505	17,16	Projekti kesken
	MG0411	16150	-14922,28842	-1245,738	-18,02642	-0,11	
	MG0428	21720	-9118,26666	-2239,674	10362,05934	47,71	
	MG0423	26824,28	-12581,0377	-2683,53	11559,7123	43,09	
	MG0433	27621,75	-12263,06618	-2096,202	13262,48182	48,01	
Asiakas 7		94527,02	-33946,93806	-6127,134	54452,94794	57,61	
	EC0543	94527,02	-33946,93806	-6127,134	54452,94794	57,61	Projekti kesken
Asiakas 8		53103	-28564,37118	-4290,702	20247,92682	38,13	

Liite 4 Yritys X Oy:n kustannusseuranta projektien osalta

3(3)

	NA0551	53103	-28564,37118	-4290,702	20247,92682	38,13	Projekti kesken
Asiakas 9		23838,34	-16126,15693	-3881,877	3830,30607	16,07	
	NE0451	19632,34	-10650,09281	-2543,409	6438,83819	32,80	
	NE0501	4206	-5476,06412	-1338,468	-2608,53212	-62,02	
Asiakas 10		16430	-8581,97554	-2073,906	5774,11846	35,14	
	PW0440	16430	-8581,97554	-2073,906	5774,11846	35,14	
Asiakas 11		115233,11	-47560,30049	-9494,961	58177,84851	50,49	Proj.kesk., osa maksuista saamatta
	ST0517	115233,11	-47560,30049	-9494,961	58177,84851	50,49	
Asiakas 12		853543,64	-275168,7924	-57940,17	520434,6777	60,97	Vanh. ja erilliset pikkuproj. puuttuvat
	XXXX	761978,23	-234592,62	-48992,48	478393,14	62,78	
	ZZZZ	91565,41	-40576,18	-8947,70	42041,54	45,91	

TUOTEKEHITYSPROJEKTIT

Yritys X Oy		116043,11	-1010499,309	-208714,6186	-1103170,817	-950,66	
	MX0336	0,00	-333186,99	-66518,79	-399705,78	0,00	
	EC0316	0,00	-161422,63	-33232,75	-194655,38	0,00	
	Kehitys	0,00	-74097,03	-22089,79	-96186,81	0,00	
	MX701	115233,11	-109393,84	-8949,71	-3110,44	-2,70	Kust.seur. vaillinainen v. 2004 osalta
	MYYN TI	0,00	-25645,20	-6114,60	-31759,80	0,00	
	YL	810	-306753,6223	-71808,981	-377752,60	0,00	